

Perspectiefnota 2021-2024

Koers uitzetten in onzekere tijden

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

De meesten van ons zijn niet bekend met zoveel onzekerheden over de toekomst als nu. We weten niet eens hoe het dit jaar zal verlopen, laat staan dat we gefundeerd een perspectief kunnen bieden voor het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2021 – 2024.

Toch moeten we ons juist in onzekere tijden ergens aan vast kunnen houden. Het 'ergens' is even complex als simpel: aan elkaar. Als gemeentebestuur, zowel raad als college, is het de taak om ook in de meest moeilijke en onzekere tijden verantwoordelijkheid te nemen en tonen.

Nu de Coronacrisis nog volop aanwezig is, toont het Rijk zich verantwoordelijk en heeft zij inmiddels tal van maatregelen genomen om werknemers, bedrijven en instellingen tegemoet te komen. Toch heeft het Rijk niet het antwoord op alle vragen en onzekerheden die nu leven. Voor Noordoostpolder zullen we dat in de eerste plaats vooral zelf moeten doen, waarbij nu nog veel steun van het Rijk in het vooruitzicht is gesteld. Voor de uitvoering van de begroting 2020 zal de schade voor de inwoners, bedrijven, instellingen en de gemeente gedeeltelijk worden opgevangen door het Rijk en voor een ander deel ligt die verantwoordelijkheid bij de inwoners, bedrijven, instellingen en de gemeenten zelf.

De mogelijkheden van het Rijk zijn ook beperkt. Als college en raad moeten we nu op basis van onvolledige kennis toch een koers aangeven. Premier Rutte gaf het in één zin weer: met 50 procent van de kennis moeten we 100 procent van de besluiten nemen. Dat is waar ook wij als gemeentebestuur voor staan. Eén van de hulpmiddelen om te proberen de uitgezette koers zoveel mogelijk vast te houden en daarmee op een gewenste bestemming te komen is de voorliggende perspectiefnota.

Inleiding

Voor u ligt de perspectiefnota 2021 - 2024. Deze perspectiefnota geeft inzicht in onze ambities, trends en ontwikkelingen voor de komende jaren. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de uitwerking van 'Financiële Grip op het Sociaal Domein' en in de effecten van majeure projecten, zoals het zwembad en de VO-Campus. Ook is er in deze perspectiefnota een lijn van maatregelen uitgezet die het mogelijk maakt om de perspectiefnota financieel in evenwicht te krijgen.

De Perspectiefnota is een jaarlijks document, waarvoor geldt dat nog niet alle noodzakelijke en wenselijke informatie voor het opstellen van een begroting, ook bekend is. Zo wordt de Perspectiefnota opgesteld, terwijl de omvang van de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten: de algemene uitkering, pas eind mei, begin juni wordt gepresenteerd. Op dat moment heeft u de perspectiefnota al toegezonden gekregen met de informatie die wij voor handen hadden en met schattingen die wij zo goed als mogelijk hebben gemaakt. Overigens is de laatste jaren niet de meicirculaire maar de septembercirculaire het uitgangspunt voor het opstellen van de begroting geweest. De septembercirculaire bleek steeds substantieel af te wijken van de meicirculaire, zodanig dat de septembercirculaire als een reëler uitgangspunt werd beoordeeld. Verder zijn jaarlijks bijvoorbeeld de hoogte van de inflatiecorrectie en de loonkostenstijging ook nog niet bekend bij het opstellen van de perspectiefnota.

Dit jaar komt er de onzekerheid van de effecten van de Coronacrisis en het vervolg daarop, een economische crisis, bij.

De directe gevolgen van de Coronacrisis raken in de eerste plaats de uitvoering van de begroting 2020, maar dat is grotendeels incidenteel en het Rijk stelt zich nu nog ruimhartig op bij het verstrekken van vergoedingen voor gemaakte kosten en gederfde inkomsten.

Voor de jaren 2021 en verder, zullen gemeenten de economische uitvloeiselen voor hun begrotingen moeten schatten en in november zo goed als mogelijk een reële meerjarenprogrammabegroting 2021 – 2024 moeten vaststellen. De nu reeds gemeten effecten en de breed gedeelde verwachtingen voor toekomstige gevolgen van de naderende economische crisis plaatsen deze perspectiefnota plotseling in een schaduw van onzekerheid. De zich ontwikkelende economische recessie zal gemeenten raken en geeft onzekerheid over de omvang van de algemene uitkering, eigen inkomsten, zoals opbrengsten uit grondverkoop, leges en belastingen, en onzekerheid over de maatschappelijke effecten die interacteren met alles waar gemeente Noordoostpolder voor verantwoordelijk is: onze inwoners en bedrijven.

We zullen als gemeente te maken krijgen met extra kosten en hulpvragen voor inwoners en bedrijven die geraakt worden door de economische crisis, wat zich onder andere zal uiten in extra aandacht en kosten voor minimabeleid, bijzondere bijstand, kwijtschelding en meer oninbare vorderingen. Verder zullen we ook oog en oor moeten hebben voor de gevolgen voor onze verenigingen en instellingen.

Een gezond economisch klimaat is op macroniveau cruciaal voor een duurzaam goede samenleving. Op microniveau, dus voor gemeente Noordoostpolder, is het ook in economisch mindere tijden essentieel te blijven zorgen dat we ruimte geven aan onze ondernemers om zich staande te kunnen houden en een klimaat te scheppen dat hen positief faciliteert in hun ondernemerschap.

Richtsnoer, geen slot

Juist in onzekere tijden is het goed om een richtsnoer te hebben voor het proces en de procedure richting de meerjarenprogrammabegroting 2021 - 2024. Landelijk komen steeds meer gemeenten in financiële problemen, waar het niet in control kunnen komen voor het sociaal domein als de belangrijkste reden wordt aangegeven. Vorig jaar hebben acht van de twaalf provincies bij het Rijk aangegeven de gemeentebegrotingen voor 2021 – 2024 somber tegemoet te zien. Voor deze gemeenten, die veelal midden in bezuinigingen verkeren, kunnen de effecten van de aanhoudend stijgende lasten voor het sociaal domein, in combinatie met de effecten van de Coronacrisis, nauwelijks aan. Voor hen is het opgave een financieel sluitende perspectiefnota te maken.

In deze maatschappelijk, financieel en economisch zware tijden betaalt het door de jaren gevoerde financiële- en begrotingsbeleid van gemeente Noordoostpolder zich in positieve zin uit. Wij hebben daardoor een begroting en financiële positie die robuust is en manoeuvreerruimte geeft bij wijzigende omstandigheden. Het college vindt het belangrijk in deze goede traditie te blijven opereren.

Deze perspectiefnota geeft inzicht in voor gemeente Noordoostpolder actuele thema's die invloed hebben op onze financiële positie en ons begrotingsbeleid. Het gaat om de volgende vier thema's:

- a. Ambities, ontwikkelingen en trends.
De ambities, ontwikkelingen en trends vormen de basis van elke perspectiefnota. In dit onderdeel worden onze ambities, beïnvloedbare en niet beïnvloedbare trends en ontwikkelingen geschetst. Onder normale omstandigheden omvat een perspectiefnota ook niet meer dan onderdeel a. De onderdelen b tot en met c maken deze perspectiefnota uniek en van waarde om, ondanks alle onzekerheid, te presenteren.
- b. 'Financiële Grip op het Sociaal Domein'.
Sinds de decentralisaties van Jeugdzorg, Wmo2015 en Participatie verstrekt het Rijk gemeenten onvoldoende middelen om de lasten daarvan te kunnen dekken. Gemeente Noordoostpolder heeft de afgelopen jaren zelf structureel middelen toegevoegd, maar bij ongewijzigd beleid zou daar voor de nieuwe begroting 2021 – 2024 nog ruim drie miljoen tekort bijkomen, doordat het Rijk de toenemende kosten van de komende jaren niet vergoedt. Om de kosten van het sociaal domein binnen de perken te houden en onze overige voorzieningen ook op een acceptabel niveau in stand te kunnen houden, heeft de raad gevraagd een aantal scenario's uit te werken. Het scenario dat het meest een evenwicht laat zien tussen goede zorg en betaalbaarheid is financieel vertaald in deze perspectiefnota. Het definitieve scenario wordt verwerkt in de begroting 2021 – 2024.

- c. Majeure investeringen.
Als raad wilt u een VO-Campus realiseren en het zwembad vernieuw(bouw)(en). Het gaat om dermate grote investeringen, dat u heeft gevraagd de effecten te laten zien in relatie met alle andere ontwikkelingen en ambities voor de komende jaren in een zogenoemd (financieel) afwegingskader. Dat geldt voor de exploitatie en voor de financiële positie.
- d. Maatregelen.
De huidige ontwikkelingen voor de begroting 2021 – 2024 leveren meer lasten op dan er redelijkerwijs baten te verwachten zijn. Om die reden is er in deze perspectiefnota een 'bezuinigingsronde' geweest die er op neer komt dat is beoordeeld waar maatregelen genomen kunnen worden om de begroting 2021 - 2024 in evenwicht te krijgen.

Elk jaar is de perspectiefnota een richtsnoer waarlangs de begroting wordt opgesteld. We weten nu al dat het snoer voor de begroting 2021 – 2024 tekort zal zijn. Hoeveel tekort, weten we niet.

Zodra er informatie beschikbaar komt die voor u als gemeenteraad relevant is voor de raadsbehandeling van deze perspectiefnota of van de begroting 2021 – 2024, zullen wij u actief hierover benaderen.

Financiële uitkomst

In de tabel hieronder staan de financiële uitkomsten van de structurele opgave. In de bovenste rij is te zien wat het financiële vertrekpunt is voor de perspectiefnota. Dit is het saldo van de begroting 2020-2023 met daarin verwerkt de begrotingswijzigingen tot nu toe. In de rij 'Structurele ontwikkelingen en keuzes' zijn de financiële effecten weergegeven van politieke keuzes die reeds zijn gemaakt of van onontkoombare ontwikkelingen. Voor de toekomst van het Bosbad is nog geen keuze gemaakt en om die reden zijn hiervoor twee saldieregels opgenomen. Ten slotte staat er een kolom met bezuinigingen en lastenverzwaring. Dit zijn de bezuinigingsvoorstellen die zijn opgenomen in deze perspectiefnota. Over de toekomst van het Bosbad is nog geen besluit genomen en om die reden staan er twee eindsaldi gepresenteerd. Aan het einde van elk programma staat aangegeven welke financiële effecten de items hebben voor deze perspectiefnota.

	Bedragen x € 1.000			
	2021	2022	2023	2024
Uitgangspunt begroting	534	257	760	760
Structurele ontwikkelingen en keuzes (sc1 Bosbad)	1813	1995	2328	2505
Structurele ontwikkelingen en keuzes (sc2 Bosbad)	1813	2225	2558	2735
Bezuinigingen	-1308	-1417	-1576	-1915
Saldo (scenario 1 Bosbad)	29	-321	-8	170
Saldo (scenario 2 Bosbad)	29	-551	-222	-60

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders.

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief.....	2
Inhoudsopgave	5
Koers uitzetten in onzekere tijden	7
Hoe kwam de Perspectiefnota tot stand?	7
We benoemen de risico's.....	7
Financiële positie.....	8
1. Programma 1 Fysieke Leefomgeving	11
1.1. Duurzaamheid en klimaatverandering.....	11
1.2. Wegen en verkeer	12
1.3. Veiligheid en openbare orde.....	13
1.4. Woonomgeving.....	13
1.5. Landelijk gebied.....	14
1.6. Financieel overzicht.....	15
2. Programma 2 Sociale Leefbaarheid.....	16
2.1. Voorzien in vastgoed	16
2.2. Onderwijs.....	17
2.3. Sport en bewegen	19
2.4. Cultuur en erfgoed	20
2.5. Financieel overzicht.....	21
3. Programma 3 Economische Ontwikkeling	22
3.1. Ondernemers.....	22
3.2. Werk maken van werk	23
3.3. Aantrekkelijk voor ondernemers en recreanten.....	23
3.4. Financieel overzicht.....	24
Programma 4 Dienstverlening en Besturen	25
4.1. Goede dienstverlening voor inwoners en ondernemers.....	25
4.2. In verbinding met de samenleving.....	26
4.3. Bedrijfsvoering	27
4.4. Financieel overzicht.....	27
5. Programma 5 Financiën.....	28
5.1. Gemeentefinanciën	28
5.2. Financieel overzicht.....	29
6. Programma 6 Krachtig Noordoostpolder	30
6.1. Trends & ontwikkelingen in het sociaal domein	30
6.2. Financiële opgave voor de toekomst.....	32
6.3. Financieel overzicht.....	33
Financiële effecten	35
Bijlage 1: Begrotingsrichtlijnen 2021	37

Bijlage 2: Subsidieplafonds 2021 39

Koers uitzetten in onzekere tijden

Koers uitzetten in onzekere tijden is de titel van deze perspectiefnota. We hebben daarvoor gekozen omdat we het belangrijk vinden om een duidelijke richting te geven, in de wetenschap dat we leven in onzekere tijden, waarbij de gemeentefinanciën onder druk staan.

Hoe kwam de Perspectiefnota tot stand?

Deze perspectiefnota is tot stand gekomen door allereerst de koers die in ingezet in het coalitieprogramma. Zoals elk jaar is er breed binnen de organisatie opgehaald wat onvermijdelijke trends en ontwikkelingen zijn die moeten worden meegenomen. Omdat is ook sprake is van een bezuinigingsopgave is er heel breed in de organisatie opgehaald welke bezuinigingsmaatregelen mogelijk zijn.

We hebben ons als doel gesteld een perspectiefnota op te stellen die herkenbaar bij de gemeente past. We hebben daarom de trends, ontwikkelingen en keuzes en maatregelen zoveel mogelijk per onderwerp geclusterd. Deze onderwerpen zijn onderverdeeld naar de verschillende programma's zoals die door de raad zijn vastgesteld.

We benoemen de risico's

De zich ontwikkelende economisch crisis

Naast de maatschappelijke en financiële effecten kan de economische crisis ook effect hebben op de realisatie van projecten. Met de te verwachten 1,5-metereconomie is het de kans reëel dat projecten vertraging op zullen lopen.

De invoering van de herijkte algemene uitkering is uitgesteld

Dat betekent niet dat deze van de baan is. Gemeente Noordoostpolder komt financieel ongunstig uit de herijking zoals die in eerste instantie is gepresenteerd. Wanneer de herijking zou doorgaan zoals in de eerste proeve is gepresenteerd, zal dat een structureel lagere algemene uitkering betekenen van ongeveer € 2,2 miljoen. De herijking is met een jaar uitgesteld. Dat betekent dat deze ingaat vanaf 2022.

Financiële positie

Naar aanleiding van raadvragen en een motie om inzicht te geven in de financiële positie van gemeente Noordoostpolder door middel van een financieel afwegingskader, wordt inzicht en overzicht gegeven van de huidige en verwachte ontwikkeling hiervan, op basis van de bestendige beleids- en gedragslijn hiervoor. In dit hoofdstuk wordt ook een beeld gegeven van voorliggende ambities en effecten van mogelijke keuzes die hierin gemaakt kunnen worden.

De bestendige beleids- en gedragslijn

Gemeente Noordoostpolder heeft als bestendige gedragslijn dat voor besluitvorming voor realisatie van ambities de lasten moeten kunnen worden gedekt en dat vooraf bekend is hoe die worden gedekt. In het bestendige beleid is een drietal mogelijkheden te onderscheiden om investeringslasten te dekken:

1. De lasten komen direct ten laste van de exploitatiebegroting. Tegenover deze lasten staan baten als dekking.
2. Het gaat om een investeringskrediet en de investeringslast wordt geactiveerd. De kapitaallasten in de exploitatie worden gedekt door baten in de exploitatie. Afhankelijk van de liquiditeitspositie worden de investeringsuitgaven betaald uit liquide middelen of door een aangetrokken geldlening.
3. Het gaat om een investeringskrediet en de investeringslast wordt geactiveerd. De kapitaallasten worden gedekt door het vormen van een bestemmingsreserve. De kapitaallasten in de exploitatie worden gedekt door een jaarlijkse onttrekking aan de afschrijvingsreserve. Ter grootte van de bestemmingsreserve zijn liquide middelen aanwezig

De actuele financiële positie

1. De financiële positie is te onderscheiden naar de exploitatie (lasten en baten) en de balans (activa en passiva).
  - a. De exploitatie. In de huidige en verwachte exploitatiebegroting is geen sprake van financiële ruimte, anders dan voor de lasten van investeringen die door een raadsbesluit zijn geformaliseerd. Het gemeentelijke beleid is dat investeringen van uit medebewindstaken, zoals onderwijshuisvesting (VIV), ook in de toekomst gegarandeerd moeten zijn. Inherent hieraan is dat de kapitaallasten dan op de exploitatie drukken, welke door baten op de exploitatie worden gedekt.

Voor taken die niet-wettelijk (autonoom) zijn is het beleid in onze gemeente dat deze niet op de exploitatie mogen drukken. Voor deze investeringen wordt daarom een afschrijvingsreserve gemaakt. Om die te kunnen maken moeten er voldoende liquide middelen aanwezig zijn.

Ruimte voor het dekken van extra lasten van bestaand beleid en lasten van (nieuwe) ambities moet worden gevonden in een hogere algemene uitkering, oud voor nieuw beleid (besparingen/bezuinigingen) en genereren extra baten. Voor nu en de komende jaren worden tekorten op de exploitatiebegroting verwacht. Dat maakt het noodzakelijk om te bezuinigen.

- b. De balans. Per 31 december 2019 bedraagt de omvang van de balans € 146 miljoen. Het vermogen is opgebouwd uit de volgende bestanddelen:
  - Gronden € 45 miljoen
  - Gebouwen € 40 miljoen
  - Bank € 23 miljoen
  - Overige activa € 38 miljoen

Voor de vermogensherkomst is die als volgt opgebouwd:

- Eigen vermogen (reserves)	€ 112,5 miljoen
- Voorzieningen	€ 12,5 miljoen
- Langlopende geldleningen	€ 4 miljoen
- Overig vreemd vermogen	€ 17 miljoen

Per ultimo 2019 bedragen de overhevelingen naar 2020 circa € 30 miljoen.

2. Op dit moment liggen twee majeure investeringen voor. Dit zijn de VO-Campus en een vernieuwd zwembad. Twee andere majeure investeringsvraagstukken zijn tussen nu en enkele jaren aanstaande. Het gaat om een investering in een cultuurgebouw en een Werelderfgoedcentrum. Voor de VO-Campus is in de exploitatie rekening gehouden met kapitaallasten die overeenkomen met een investering van € 19,4 miljoen onder de condities zoals opgenomen in VIV. Dat is afhankelijk van het rentepercentage van de lening, voor de omvang waarvoor deze moet worden aangetrokken.

Voor investeringen van uit de autonome taken, zoals in een zwembad, een cultuurgebouw en een Werelderfgoedcentrum is momenteel in de reserves een bedrag beschikbaar van € 8 miljoen. Voor een nieuw zwembad is € 5 miljoen bestemd. Als van de gereserveerde € 8 miljoen de reservering van € 5 miljoen van het zwembad af wordt gehaald resteert € 3 miljoen. Die is bestemd voor dorpshuizen en dergelijke.

Voor een nieuw cultuurgebouw en een Werelderfgoedcentrum zijn geen middelen aanwezig in de exploitatie en hiervoor zijn ook geen middelen in reserves gevormd.

3. De kasgeldlimiet bedraagt € 10 miljoen. Een kasgeldlimiet houdt in dat tot dit bedrag kort geld kan worden geleend zonder hiervoor een aanvraag te hoeven doen. Simplistisch gezegd komt dit overeen met 'rood' staan. Anders dan privé, is dit in het huidige tijdsgewricht geen kostbare optie. Dit instrument wordt gebruikt wanneer het beeld aangeeft dat er geen langlopende geldleningen hoeven te worden aangetrokken, maar dat de extra kapitaalbehoefte van korte, overbrugbare duur is.

4. Effecten van keuzes

In het geval gemeente Noordoostpolder alle geplande investeringen op kortere termijn wil verwezenlijken, dan moet er een geldlening worden aangetrokken, waarvoor in de begroting reeds exploitatielasten zijn opgenomen. Het leenbedrag is dan € 19,4 miljoen voor de VO-Campus. Afhankelijk van de keuzevariant van het zwembad, hoeft er voor deze investering niet geleend te worden wanneer de investeringsomvang € 5 miljoen bedraagt (variant 1), zoals opgenomen is in VIV. Wanneer de raad besluit te kiezen voor variant 2, dient er een geldlening te worden aangetrokken voor € 7 miljoen, waarvoor geen dekking van de kapitaallasten in de begroting aanwezig is.

Het bedrag aan langlopende geldleningen komt in de context van deze keuzes uit op € 19,4 tot € 26,4 miljoen, wanneer voor zowel de campus als het zwembad de maximale investeringskredieten door de raad gevoteerd worden.

5. Niet begrote investeringen

Als de raad op kortere termijn ook wil investeren in niet begrote investeringen, zoals in het cultuurgebouw en een Werelderfgoedcentrum, komen daar benodigde geldleningen bij. Naar schatting zal dat gaan om € 13 miljoen. Voor het cultuurgebouw beliepen eerdere schattingen tot ongeveer € 8 miljoen en voor het Werelderfgoedcentrum € 5 miljoen.

Totaalgeneraalbedrag. Het op kortere termijn realiseren van alle ambities die het college en de raad eerder hebben geuit, geeft een geschatte benodigde langlopende leningenomvang van minimaal € 12 miljoen, welk bedrag kan oplopen tot € 39,4 miljoen.

De bandbreedte wordt verklaard door dat de gemeenteraad er voor kan kiezen om te sparen voor extra investeringen waarvan de kapitaallasten dan worden gedekt uit te vormen afschrijvingsreserves uit vrije reserves, onder de voorwaarde dat daar liquide middelen tegenover staan.

6. Toelichting bandbreedte leningen

De bandbreedte in het leenbedrag wordt verklaard door te kiezen voor sparen voor het decken van kapitaallasten van investeringen. Dat werkt als volgt:

- a. Wanneer gemeente Noordoostpolder haar lasten beperkt wil houden, of zo mogelijk verlagen, is het financieren van grote investeringen met eigen middelen één van de instrumenten die daar positief aan bijdraagt. Rekening houdend met een saldo overhevelingen die zich over een langere periode tussen de € 20 en € 25 miljoen begeeft, heeft dit een beperktere invloed op de liquide middelen.
- b. Wanneer Noordoostpolder focust op een investering in een campus en een zwembad en hiervoor strakke kaders meegeeft en deze solide borgt, begeeft de investeringsomvang zich tussen de € 30 en € 40 miljoen, afhankelijk van de definitieve omvang van deze twee investeringen. Andere investeringen in VIV worden hierop in de tijd afgestemd.
- c. De jaarlijkse cash-flow bedraagt in voorzichtige berekening € 5 miljoen en bij gunstige jaren kan dit oplopen tot € 10 miljoen. Uitgaande van de voorzichtige variant levert vier jaren sparen via de cash-flow € 20 miljoen op. Overigens wordt opgemerkt dat er de laatste jaren sprake is van een dalende trend voor de omvang van de rekeningresultaten.
- d. Samenvattend kan worden berekend dat, met een reikwijdte van vier jaren, (dus tot en met 2024) een investeringsruimte met eigen middelen kan wordt geschat van circa € 30 miljoen (ceteris paribus).

7. Samenvatting:

De druk op de exploitatie en de balans is afhankelijk van de keuzes die de raad de komende jaren maakt. Het gaat dan om de majeure investeringen en de manier waarop de raad deze de komende jaren in de begroting verwerkt wil zien. Daarbij is het aan de raad om aan te geven hoeveel investeringen mogen drukken op de exploitatie en op de solvabiliteit.

- A. De raad heeft alles nog in eigen hand en alles is nog eigen keuze. De meest bedreigende risico's vormen:
  - a. het niet beheersbaar houden van ambities;
  - b. het niet beheersen van de kosten van de investeringen in een campus en een zwembad;
  - c. een rentestijging, en verslechterende economische omstandigheden die nopen tot inzet van de vrije ruimte van de reserves en liquide middelen en verlies aan baten waardoor bezuinigd moet worden.

1. Programma 1 Fysieke Leefomgeving

Een prettige woon- en leefomgeving, dat houden we graag in stand. Dat gaat niet vanzelf. Het vraagt om inspanning en bijsturing. Daarnaast vragen nieuwe ontwikkelingen onze aandacht. Denk aan klimaatverandering en uitdagingen op gebied van openbare orde & veiligheid.

1.1. Duurzaamheid en klimaatverandering

1.1.1 Klimaatakkoord: Energietransitie vraagt een duwtje

In juni 2019 presenteerde het rijk het klimaatakkoord. In het akkoord staan afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Met doelen en streefcijfers. Om die afspraken na te komen en de doelen te halen, moet er nog veel gedaan worden. Denk aan gebouwen aardgasvrij maken en duurzame energie stimuleren. Maar ook: mobiliteit, industrie en landbouw verduurzamen. Ook voor ons als gemeente Noordoostpolder liggen die opgaven er. Bijvoorbeeld in de Regionale Energie Strategie (RES). De eerste RES maken wij nu. Daarna zullen er nog vele volgen. In de komende jaren besteden wij € 25.000 per jaar aan het opstellen van de (toekomstige) Regionale Energie Strategieën. Naast de RES maken we een Transitievisie Warmte. Daarvoor krijgen we geld van het Rijk.

1.1.2 Klimaatverandering & Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Het klimaat verandert. Maar onze woon-, leef-, en werkomgeving is nog niet ingericht op de effecten van de klimaatveranderingen. Dit brengt risico's met zich mee. Daar spelen wij op in met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Het Deltaplan is in het leven geroepen om de aanpak van de toekomstige klimaatveranderingen, voor de thema's waterveiligheid, wateroverlast, droogte en hitte, te intensiveren en versnellen. Op dit moment kennen wij de knelpunten en risico's nog niet precies. Die gaan wij in 2021 onderzoeken. Daarnaast starten wij met het uitvoeren van klimaatmaatregelen. Hiervoor reserveren wij eenmalig € 150.000 (€ 50.000 onderzoek + extern advies en € 100.000 voor uit te voeren maatregelen).

1.1.3 Meer aandacht voor biodiversiteit

De natuur verandert. Dit vraagt om aandacht voor de ecosystemen. Het vraagt om voldoende variatie tussen verschillende soorten planten en dieren (biodiversiteit). In ons Beleidsplan Openbare Ruimte (BOR) kiezen wij hoe wij als gemeente hiermee omgaan. Daarvoor kiest de raad in het najaar van 2020 haar ambitie in een keuzenota. De uitkomst daarvan komt eind 2020 in het BOR.

1.1.4 Een nieuwe koers voor afvalinzameling

De kosten voor afvalverwerking nemen toe. Bijvoorbeeld door de landelijke belasting op het verbranden van restafval. De landelijke overheid wil het restafval verminderen tot 30 kilo restafval per persoon per jaar. Een uitdaging, ook voor onze gemeente. En ook een noodzaak om de stijging van onze afvalstoffenheffing te beperken. We zijn goed op weg, maar er zijn maatregelen nodig om de hoeveelheid restafval verder te laten dalen. Begin dit jaar kozen wij als doel: 60 kilo restafval/inwoner/jaar in 2025. Daarbij kozen we ervoor om een pad in te slaan naar gedifferentieerde tarieven. Inwoners die hun afval goed scheiden en weinig (rest)afval hebben, betalen dan minder afvalstoffenheffing dan inwoners met veel restafval. Dit stimuleert mensen om hun afval beter te scheiden.

1.2. Wegen en verkeer

1.2.1 Prijsstijging en nieuwe regels voor infrastructurele werken

Het uitvoeren van infrastructurele werken wordt duurder. Dat komt door prijsstijgingen en door nieuwe regels. De prijzen van aannemers stijgen sneller dan de inflatiecorrectie van onze begroting. Dit geeft druk op onze begroting voor infrastructurele en cultuurtechnische projecten. Tegelijk wordt het uitvoeren van werk duurder door nieuwe regels. Denk aan regels voor de afvoer van afvalstoffen (bijv. teerhoudend asfalt) en voor bijvoorbeeld het hergebruiken van grond (PFAS) en andere materialen.

1.2.2 Ontwikkelingen in verkeer vragen een nieuw GVVP

Technologische ontwikkelingen en nieuwe vormen van verkeer vragen om een nieuw plan. Daarom maken wij in 2020 een gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (GVVP). Daarin kiezen wij voor een gezond evenwicht tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid en verblijfskwaliteit. Denk daarbij aan innovatie (bijv. Big Data, elektrische auto's), verbetering van wegen en verkeersveiligheid. In het GVVP komt een lijst met knelpunten die op basis van prioriteit opgelost moeten worden. Daarin maken wij duidelijke keuzes. Want wij zijn kritisch op de besteding van ons budget. Activiteiten die niet in het GVVP staan, pakken wij niet meer op. Hiermee realiseren wij een besparing van € 25.000 per jaar.

1.2.3 Wegen en bruggen

Vervangingsopgave: Onze bruggen en wegen zijn verouderd

Noordoostpolder heeft veel buitenwegen. Die zijn allemaal tegelijk ontworpen en aangelegd. Om ze goed te houden, is onderhoud nodig. Natuurlijk krijgen ze regelmatig een nieuwe asfaltlaag, maar af en toe is er meer nodig, dan moet de hele constructie worden vervangen. In de komende jaren moeten meerdere bruggen worden vervangen. Daarvoor maken wij een nieuw plan (zie ook ons coalitieakkoord, pagina 23 en de voorjaarsrapportage 2020). Wij verwachten dat de vervangingsopgave voor de bruggen meevalt en dat een deel van verkeersbruggen niet meteen hoeft te worden vervangen als zij aan het einde van hun levensduur zijn. Het opschuiven in de tijd bespaart kosten. Hoe hoog die besparing precies bedraagt, zal blijken uit het nieuwe plan.

Oudeweg wordt alternatief voor rondweg Marknesse

Voor sommige wegen is nu al een grote ingreep nodig. Bijvoorbeeld de Havenweg (een buitenweg bij Nagele) en de Oudeweg (in Marknesse). De Oudeweg passen wij meteen flink aan, zodat hij de dorpskern ontlast van verkeer naar de bedrijven. Zo vormt de Oudeweg een alternatief voor de gewenste rondweg. Dit kost eenmalig € 530.000.

Minder onderhoud aan (buiten)wegen

Het onderhoud van de buitenwegen versoberen wij tot het minimale niveau. Het gaat om tweederde van de buitenwegen, wegen die vooral gebruikt worden door het bestemmingsverkeer. Hier doen wij voorlopig geen aanpassingen meer aan berm en repareren wij geen onderliggende schade van de wegen meer. Dit levert een besparing op van € 188.000 per jaar. Kanttekening daarbij is wel dat er achterstallig onderhoud kan ontstaan. Hoe groot dat is, is beter in te schatten wanneer het nieuwe onderhoudsplan voor de bruggen en wegen klaar is (zie eerste alinea van deze paragraaf). Ook het maaiwerk van de buitenwegen verlagen wij. Maaien doen we alleen nog op de uitzichthoeken van de buitenwegen. Het gaat dan vooral om de toegangswegen naar de dorpen en gebiedsontsluitingswegen. Dit levert een besparing op van € 75.000 per jaar. Een voorwaarde om deze maatregelen veilig door te voeren, is dat snelheid verlaagd wordt naar 60 km/uur. Die keuze nemen we mee in het nieuwe GVVP (zie ook par. 1.2.2).

Ook binnen de bebouwde kom doen we komende jaren minder onderhoud aan de wegen. Dit bespaart € 75.000 per jaar. In de actualisatie van het Beleidsplan Openbare Ruimte (BOR) zal duidelijk worden wat deze besparing betekent voor de gekozen onderhoudsniveaus.

Kosten Gladheidsbestrijding

Sneeuw en ijs laten zich niet plannen. Het zijn onverwachte omstandigheden die zich het ene jaar voordoen, maar het ander jaar niet. We verwachten in de komende jaren minder te hoeven strooien dan voorheen. Daarom is het niet meer nodig om alle kosten van gladheidsbestrijding structureel in de begroting op te nemen. In de jaren dat gladheidsbestrijding nodig is, verwerken we het als incidentele kosten in de begroting. Dit betekent dat we € 100.000 per jaar minder opnemen in de begroting.

1.2.4 Uitdagingen voor onze gemeentewerf en milieustraat

Onze gemeentewerf en milieustraat aan de Montageweg worden goed gebruikt. Door de bezoekers, maar ook voor onze eigen bedrijfsvoering. Natuurlijk willen wij die dienstverlening goed houden. Dat vraagt aandacht. Het terrein en de opstallen rond het gemeentewerfgebouw zijn niet ingeroosterd voor meerjarig onderhoud. Dat gaan we in 2022 regelen. Daarvoor hebben wij een eenmalig bedrag van € 30.000 opgenomen in deze perspectiefnota.

1.3. Veiligheid en openbare orde

1.3.1 Veiligheidsregio vraagt meer van ons

De Veiligheidsregio Flevoland (VRF) werkt aan een goede basiskwaliteit. Dit brengt hogere kosten met zich mee, ook van ons als deelnemer van de Gemeenschappelijke Regeling 'Veiligheidsregio Flevoland'. In de komende jaren betekent dit een hogere bijdrage van ons aan de VRF. In de komende jaren houden wij rekening met een geleidelijke stijging van de kosten tot ruim € 800.000 per jaar extra in 2024 (t.o.v. 2020).

1.3.2 Meer uitvoering veiligheidstaken

De uitvoering van veiligheidstaken vraagt meer inzet van ons als gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de actuele thema's die wij ook in ons Integraal Veiligheidsbeleid genoemd hebben, zoals aandacht voor ondermijning, jeugd en verwarde personen.

1.4. Woonomgeving

1.4.1 De Omgevingswet komt eraan

De Omgevingswet is een nieuwe wet voor de fysieke leefomgeving. De wet vraagt om een andere manier van werken. Daarnaast zorgt deze wet voor extra taken, door decentralisaties. Verder betekent de Omgevingswet dat er meer digitale gegevens gebruikt worden. Ook dat moeten wij als gemeente regelen. Daarom werken wij de komende jaren aan de invoering ervan. Hoewel de invoering van de wet is uitgesteld, gaan de voorbereidingen door. Wij houden rekening met eenmalige kosten van € 225.000 in 2022 en € 150.000 per jaar in 2023 en 2024. Daarnaast houden wij ruimte in onze begroting om eventuele tijdelijke extra kosten voor reguliere werkzaamheden op te vangen. Dat is € 300.000 per jaar in de periode 2022 t/m 2025. Het rijk verwacht dat wij geen structurele kosten zullen hebben aan de invoering van de Omgevingswet. Maar onderzoek wijst in een andere richting. Wij overwegen om onze zorgen met een motie bij de VNG onder de aandacht te brengen.

1.4.2 De woningmarkt trekt aan, meer bouwprojecten

De woningmarkt was tot het opstellen van deze nota positief. In 2020 verschijnt onze nieuwe Woonvisie. Daarin houden wij rekening met nieuwe woningbouw. Het rijk wil gemeenten een opgave meegeven en misschien komt die ook bij ons terecht. Voor de uitvoering van onze Woonvisie hebben wij ca € 50.000 per jaar beschikbaar. Dit is bestaand budget.

1.4.3 Prijsstijging en bezuiniging op groenonderhoud

De prijzen van aannemers stijgen sneller dan de inflatiecorrectie van onze begroting. Dit geeft druk op onze begroting voor infrastructurele projecten. Daarnaast heeft deze prijsstijging gevolgen voor het uitvoeren van het groenonderhoud. Tegelijk noodzaakt de bezuinigingsopgave ons tot een verlaging van het groenonderhoud. Bij de actualisatie van het Beleidsplan Openbare Ruimte (BOR) laten wij zien hoe wij een bezuiniging van € 100.000 per jaar realiseren op het onderhoudsniveau van het openbaar groen. Dit gaat over het groen binnen de bebouwde kom.

1.4.4 Aandacht voor behoud van de leefbaarheid

Een gezonde leefomgeving vraagt zorg voor de fysieke inrichting. Tot en met 2021 is er € 100.000 opgenomen vanuit de vorige perspectiefnota 2018-2021. Naast grote vernieuwingsprojecten, gaat het ook om het goed onderhouden van de bestrating en het openbaar groen. Daarnaast zijn er soms wensen van bewoners voor nieuwe dingen. Denk aan urnenmuren op de begraafplaatsen of het veranderen van containeropstelplaatsen. De kosten daarvan kunnen worden verrekend in de tarieven voor die voorziening (denk aan de leges voor begraafplaatsen en de afvalstoffenheffing).

1.5. Landelijk gebied

1.5.1 Aandacht voor leefbaarheid in de dorpen en het buitengebied

Het buitengebied vitaal houden, is een ambitie uit ons coalitieakkoord. De ontwikkelingen die daarbij spelen zijn: vrijkomende agrarische erven, bodemdaling, zonneweides, het (her)ontwikkelen van maatschappelijke gebouwen en behoud van de leefbaarheid in de dorpen. Wij blijven deze ontwikkelingen volgen en begeleiden. We stellen in 2023 en 2024 incidenteel € 250.000 beschikbaar voor de cofinanciering voor nieuwe leaderprojecten. Daarnaast stellen we € 40.000 beschikbaar voor het onderhoud van eerder gerealiseerde leaderprojecten.

1.5.2 Aandacht voor landschap en natuur

Veel bomen langs de buitenwegen lijden aan essentaksterfte. Zij moeten gekapt en vervangen worden. De kosten die hiermee gemoeid zijn, zullen over een langere periode verspreid nodig zijn: circa 5 tot 10 jaar.

1.6. Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Aandacht voor leefbaarheid in de dorpen en het buitengebied	1.5.1	40	40	40	40
Klimaatakkoord: energietransitie vraagt een duwtjes	1.1.1	25	25	25	25
Veiligheidsregio vraagt meer van ons	1.3.1	286	463	641	818

Bezuinigingen	§	2021	2022	2023	2024
Minder onderhoud buitenwegen	1.2.3	-188	-188	-188	-188
Minder onderhoud aan (buiten)wegen: maaien buitengebied toegangswegen, alleen uitzichthoeken	1.2.3	-75	-75	-75	-75
Ontwikkelingen in verkeer vragen een nieuw GVVP	1.2.2	-25	-25	-25	-25
Kosten gladheidsbestrijding	1.2.3	-100	-100	-100	-100
Verkeersbruggen buitengebied	1.2.3	-30	-29	-28	-27
Onderhoudsniveau groen verlagen	1.4.3	-100	-100	-100	-100
Minder onderhoud aan (buiten)wegen: onderhoud niveau wegen binnen de kom + bijdrage integrale projecten	1.2.3	-75	-75	-75	-75

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
De Omgevingswet komt er aan: Invoeringskosten	1.4.1	0	225	150	150
De Omgevingswet komt er aan: Opvangen tijdelijke extra kosten voor reguliere werkzaamheden (incidenteel)	1.4.1	0	300	300	300
Klimaatverandering & Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	1.1.2	150	0	0	0
Oudeweg wordt alternatief voor rondweg Marknesse	1.2.3	530	0	0	0
Uitdagingen voor onze gemeentewerf en milieustraat	1.2.4	0	30	0	0
Aandacht voor leefbaarheid in de dorpen en het buitengebied	1.5.1	0	0	250	250

2. Programma 2 Sociale Leefbaarheid

Onze inwoners zijn in de gelegenheid zich een leven lang te ontwikkelen. Dat is onze inzet voor de sociale leefbaarheid. Voor de coalitieperiode hebben we vier ambities geformuleerd. De ambities gaan over maatschappelijk vastgoed, onderwijs, sport en cultuur & erfgoed. We staan voor een bezuinigingsronde. Dit heeft effect op alle ambities, maar in verschillende mate. Onderstaand leest u per onderwerp de trends en ontwikkelingen, wat we gaan doen en welke maatregelen we (moeten) nemen.

2.1. Voorzien in vastgoed

2.1.1 Ons maatschappelijk vastgoed veroudert en de behoefte verandert

Veel van onze maatschappelijke gebouwen, zoals scholen en gymzalen, zijn in dezelfde periode gebouwd. Daardoor zijn de gebouwen technisch afgeschreven en functioneel niet ingericht op nieuwe inzichten van onderwijs, sport en ontmoeten en kost het onderhouden en exploiteren nu veel geld. Het verder door ontwikkelen en uitwerken van VIV (Voorzien in vastgoed) is hier een antwoord op met fasering van renovatie en vernieuwing. Daarbij wegen we zorgvuldig af hoe en welke investeringen in vastgoed nodig zijn.

2.1.2 Bouwkosten veranderen: herijking VIV-project nodig

Als de trend zich doorzet stijgen de prijzen van bouwen sneller dan de inflatiecorrectie van onze begroting. Sinds 2017 zijn de kosten al met gemiddeld 13% gestegen. Dit betekent dat wij dus minder kunnen realiseren met de geraamde bedragen in de begroting. Aan het eind van de zomer 2020 leggen wij dit aan de raad voor in een voorstel over de herijking van de investeringen in het VIV-project. Hierbij wordt ook gekeken naar een verdere fasering van investeringen, zoals eerder besloten, en naar de effecten van de huidige crisis.

We faseren in elk geval de verduurzaming van ons vastgoed. Dat moet een besparing opleveren vanaf 2023 van € 100.000 per jaar.

2.1.3 Efficiëntie is te behalen door het slim inzetten van vastgoed

We onderzoeken hoe we ons eigen vastgoed efficiënter kunnen inzetten. We willen efficiënter gebruik maken van het maatschappelijk vastgoed. Het gaat om onze eigen gebouwen als, brandweerkazerne en Cultuurbedrijf, maar ook om gebouwen van politie, Carrefour en de WerkCorporatie. Dit moet vanaf 2024 een besparing opleveren van € 100.000 per jaar.

2.1.4 Meer verplichtingen voor verduurzaming gebouwen en zuinig bouwen

De duurzaamheid van onze gebouwen vraagt steeds meer aandacht. Duurzame investeringen zijn steeds meer de norm en gebouwen die niet zuinig zijn, moeten worden aangepast. Denk aan de verplichte energieaangifte voor alle gebouwen en de BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen) norm die vanaf 2021 zal gelden voor nieuwbouw en waarvan verwacht wordt dat die in de komende jaren ook zal gaan gelden voor bestaande gebouwen. Eerder hebben we al veel zonnepanelen geplaatst op gebouwen waar wij zelf de energierekening van betalen, en scholen hebben zonnepanelen geplaatst op de gebouwen waarbij dat mogelijk is. Tegenover de verplichtingen, bijvoorbeeld BENG, staat (nog) geen verhoging van de normbedragen richting de gemeente. Via de VNG dringen wij er bij de rijksoverheid op aan om de normbedragen aan te passen aan de steeds verdergaande eisen die het rijk stelt aan gebouwen. Zonder een verhoging van de normbedragen voor onderwijshuisvesting is de opgave voor de gemeente om aan de nieuwe eisen voor schoolgebouwen te voldoen groter dan we geraamd hebben in VIV.

2.1.5 We zien een terugloop van leerlingen, behalve in speciaal onderwijs

Het is belangrijk om daar rekening mee te houden bij het ontwikkelen van schoolgebouwen. Het basisonderwijs verwacht een daling van 8% voor de komende 5 jaar en het voortgezet onderwijs houdt rekening met een daling van 16% in 2034. Daarnaast zien we een lichte stijging van het aantal leerlingen op het speciaal onderwijs, ondanks het goed functioneren van het Samenwerkingsverband Noordoostpolder- Urk voor Passend Onderwijs. Bij de renovaties en nieuwbouw van de scholen (VIV) houden we rekening met het teruglopend leerlingenaantal.

2.1.6 Vanuit dorpen horen we vaker een vraag of clustering van functies kan

Bij scholen die samenvoegen, aangevuld met kindcentra voorzieningen en dorpsfuncties moeten we steeds afwegen of deze samenwerking en gezamenlijke huisvesting een investering waard is. Hierbij moet er ook een plan zijn voor de achterblijvende gebouwen.

2.1.7 De realisatie van de VO-Campus is een groot project

Als definitieve locatie is gekozen voor de Espelerlaan. Er zijn verschillende ambitie-varianten voor de VO-Campus. Daar wordt nog een keuze in gemaakt. Een keuze voor een verdergaande ambitie kan leiden tot een extra structurele vraag vanaf 2025. Naast de bouw van de VO-Campus zelf, zijn er eenmalige kosten voor aanpassing van de infrastructuur (als onderdeel van GVVP) en voor tijdelijke huisvesting van de scholen tijdens bouwactiviteiten. Voor de tijdelijke huisvesting hebben we een incidenteel budget nodig van € 200.000 in 2021. Voor de aanpassing van de infrastructuur hebben we eenmalig € 500.000 nodig.

2.1.8 Renovatie of verbouw van het Bosbad

Wanneer de gemeenteraad kiest voor het renoveren van het Bosbad levert dit een structurele besparing van € 80.000 op. Een keuze om de functionaliteit van het zwembad uit te breiden kost structureel € 150.000 extra per jaar. Het verschil tussen scenario 1 en 2 bedraagt derhalve € 230.000.

2.1.9 We verhogen de pachtprizen van de landbouwgrond

De gemeente verpacht gronden. We willen met het verhogen van de pachtprizen € 25.000 extra inkomsten genereren. Omdat het gaat om liberale pacht zit er een risico in het opnieuw publiceren van de inschrijvingen. Het is daarmee niet zeker of de financiële doelstelling behaald wordt.

2.2. Onderwijs

2.2.1 Per 1 juli 2021 krijgt de gemeente meer verantwoordelijkheden voor inburgering

In het huidige stelsel liggen veel verantwoordelijkheden, zoals het vinden van een inburgeringscursus, door inburgeraars zelf. In het nieuwe stelsel komt een groot deel van die verantwoordelijkheden bij de gemeenten te liggen. Zowel het kabinet als de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) zijn van mening dat gemeenten het beste in staat zijn om inburgering integraal vorm te geven. Dit wordt geregeld in de nieuwe Wet Inburgering. De wet gaat de overheidsverantwoordelijkheid voor inburgering uitbreiden en decentraliseren. De wet treedt 1 juli 2021 in werking. De gemeente anticipeert nu al op de invoering van de wet. Een risico bij de decentralisatie van deze wet is dat deze mogelijk gepaard gaat met te weinig middelen.

2.2.2 Het percentage laaggeletterden in onze gemeente blijft stijgen

15% van onze inwoners is laaggeletterd. Hier zijn meerdere redenen voor: vergrijzing, nieuwkomers, arbeidsmigranten en jongeren. Het beheersen van de Nederlandse taal is van belang om goed te kunnen functioneren in onze samenleving. Om de laaggeletterdheid in de gemeente Noordoostpolder aan te pakken, wordt er gewerkt aan een taalplan.

Van onderop worden zoveel mogelijk de behoeften in kaart gebracht en we sturen actief op samenwerking en samenhang. Op basis van de behoeften wordt er een integrale aanpak ontwikkeld, die zoveel mogelijk voortkomt uit de praktijkervaringen.

We verwachten dat een integrale taal-aanpak doelmatiger is en sneller resultaat oplevert, dan enkel een papieren beleidsplan.

2.2.3 Per 2021 investeren in meer uren en hogere kwaliteit VVE en brede kinderopvang

Om de kwaliteit van de voorschoolse educatie te verhogen heeft het kabinet vanaf 2019 extra middelen beschikbaar gesteld. De middelen zijn voor het uitbreiden van het aantal uren voorschoolse educatie dat peuters aangeboden krijgen en een kwaliteitsinvestering in het personeel. Dit is onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. Dat beleid is bedoeld om (dreigende) leerachterstanden onder 0-12 jarigen die het gevolg zijn van sociale, economische of culturele omstandigheden te voorkomen en om eenmaal opgelopen achterstanden te verminderen.

2.2.4 Vanaf 2021 start een nieuwe beleidsperiode RMC/vsv

RMC staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. De nieuwe beleidsperiode betekent dat het nog onzeker is of en hoeveel financiële middelen wij als gemeente ontvangen vanuit het Rijk voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Afhankelijk van het plan dat wij indienen bij het Rijk, ontvangen we financiële middelen. Naar verwachting zal de bijdrage niet heel erg afwijken in vergelijking met voorgaande jaren.

2.2.5 Vraag naar aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt belangrijker

We willen dat iedereen gelijke kansen heeft. We gaan op zoek naar arrangementen die maken dat onderwijs en arbeidsmarkt goed op elkaar aansluiten, zowel lokaal als regionaal. In samenwerking met werkgevers en onderwijsinstellingen bundelen we de krachten; we verbinden en faciliteren om arrangementen te maken die een goede doorstroom bevorderen. Aansluiting is een belangrijk thema van het in 2019 vastgestelde Sociaal Economische Beleid en onderdeel van de agenda's van de sectortafels.

2.2.6 Het aantal voortijdig schoolverlaters neemt toe

Dit betekent dat er steeds meer jongeren zijn die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. De gemeente zet hier op in en heeft ook bijna alle jongeren in beeld. We voeren onze wettelijke taken uit. Daarnaast ligt er een belangrijke rol bij scholen. Samen met de regio Flevoland worden vanuit gemeenten en het onderwijs plannen ontwikkeld om het aantal vsv'ers terug te dringen. Er komt een regionaal plan, waarin ook lokale speerpunten worden meegenomen hoe het aantal vsv'ers terug te dringen en welke inzet hierop gecontinueerd en ontwikkeld zal worden. Samenwerking met het onderwijs is hierin belangrijk. We zien dat met name MBO-ers direct aan het werk gaan zonder diploma. Als gemeente willen we werkgevers stimuleren om deze jongeren wel gecertificeerd te krijgen. Dit helpt hun bij hun verdere loopbaan. Samenwerking tussen werkgevers, onderwijs en de gemeente is hierbij belangrijk.

2.2.7 We hervormen het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Dit doen we door personele lasten ten laste laten komen van het beschikbare Rijksbudget OAB. Deze ruimte zit in het beschikbare budget OAB (€ 1,5 mln.). 10% van dit budget mag worden ingezet voor coördinatie uren. Deze uren worden nu benut. Dit levert structureel financiële ruimte op van € 100.000 per jaar.

2.3. Sport en bewegen

2.3.1 Sport en bewegen wordt steeds meer ingezet als middel

Sport en bewegen is gezond. Het verlaagt de kans op aandoeningen, sociaal isolement en sociaal-emotionele klachten. De inzet van sport- en beweegprogramma's helpt bijvoorbeeld ouderen bij het veilig en zelfstandig in de eigen omgeving kunnen wonen. Hierdoor kan intramurale zorg uitgesteld worden. Ook voor jongeren is sport erg belangrijk en draagt het bij aan een gezonde levensstijl. Onder het motto "gezonde jeugd, gezonde toekomst" stimuleren wij kinderen en jongeren (0 -19 jaar) via de JOGG-aanpak (Jongeren Op Gezond Gewicht). Hiermee dagen we hen uit om gezonder te leven en meer te bewegen. Wij stimuleren sport en bewegen in het Sociaal Domein.

2.3.2 Het is een uitdaging voor sportverenigingen om te blijven bestaan

Dit komt onder andere door de ontgroening, demografische ontwikkeling maar ook de groei van individuele en ongeorganiseerde sporten. Voor verenigingen is het een uitdaging om vitaal te blijven met voldoende leden en vrijwilligers. Daarom gaan sportverenigingen samenwerkingen aan. De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren voortzet.

De gemeente biedt naar behoefte hulp in de vorm van kennis en adviseurs. Veel sportverenigingen hebben namelijk moeite om zich op eigen kracht te ontwikkelen tot een vitale vereniging en vragen ondersteuning.

2.3.3 We zien een toename van vragen over het verduurzamen van sportaccommodaties

De afgelopen jaren krijgen we vragen van sportverenigingen over het verduurzamen van hun accommodaties. Het gaat dan om veldverlichting (deels van de gemeente) en hun eigen clubgebouwen (kantine en kleedkamers). De gemeente heeft eerder het uitvoeren van energiescans gestimuleerd. De voorstellen die daar uit voortkomen om de accommodatie duurzamer te maken zijn voor kosten van de verenigingen zelf. We faciliteren de contacten richting landelijke of provinciale subsidie- en financieringsmogelijkheden. Daarna pakken de verenigingen het zelf verder op,

2.3.4 De sportvelden hebben onderhoud nodig: regulier en af en toe een grote renovatie

De financiële regels vragen ons om dit goed te plannen en te begroten (financiële beheersverordening). Wij maken de komende jaren een Meerjaren onderhoudsplan voor sportvelden.

2.3.5 Er komt een onderzoek naar huurtarieven van sportaccommodaties

We vergelijken daarbij de huurprijzen die andere gemeentes hanteren. Daarnaast weten we dat huren niet kostendekkend zijn (<30%). Op basis van het onderzoek gaan we afwegen of het gefaseerd verhogen van de huurprijzen realistisch is. Dit levert ons extra middelen op oplopend tot € 110.000 in 2024.

2.3.6 We blijven sport/sportevenementen stimuleren

Jaarlijks vinden er veel sportactiviteiten plaats in onze gemeente. Niet alleen verenigingen en sportaanbieders dragen bij aan ons gunstig sportklimaat maar ook jaarlijkse evenementen zoals Fish Potato Run, Eventing en de Triathlon. Deze grote sportevenementen dragen ook bij aan gebiedspromotie. Het huidige sportstimuleringsbudget is onvoldoende om onze lokale verenigingen en grote evenementen, waar we aan willen (blijven) bijdragen, te stimuleren. Voor het stimuleren van sport wordt daarom € 15.000 extra uitgetrokken.

2.3.7 We bouwen de subsidie aan het Bosbad af (taakstelling 5%)

Dit doen we gefaseerd vanaf 2022. Van € 6.000 in 2022 oplopend tot € 22.000.

2.4. Cultuur en erfgoed

2.4.1 Op het gebied van erfgoed krijgt de gemeente steeds meer wettelijke taken

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet verandert een aantal regels rond cultureel erfgoed en werelderfgoed. We noemen er een aantal. Het gaat bijvoorbeeld om het aanstellen van een gemeentelijke adviescommissie. De taken en bevoegdheden van de huidige monumenten of commissie voor welstand en monumenten vervallen van rechtswege bij inwerkingtreding van de wet. Daarnaast moet de gemeente aantasting van de omgeving van beschermde monumenten voorkomen. Dat moet voor zover die aantasting een negatieve invloed heeft op het aanzicht of de waardering van die monumenten. Ook zijn gemeenten in principe bevoegd gezag voor vergunningverlening voor de rijksmonumentenactiviteit bij zogeheten 'meervoudige aanvragen'.

2.4.2 Bibliotheken moeten inspelen op veranderingen in de maatschappij

Dat betekent dat ze naast de leesfunctie ook steeds meer een sociaal maatschappelijke functie krijgen. Voor de bibliotheek en de gemeente is het daarbij goed om de samenwerking te zoeken met andere maatschappelijke partners in de gemeente. Voor nu hebben we een taakstelling van 5% op de subsidie van de bibliotheek. We bouwen de subsidie gefaseerd af vanaf 2022. Van € 14.000 in 2022 oplopend tot € 55.000.

2.4.3 Het Rijk heeft de Erfgoeddeal opgestart

De Erfgoeddeal is bedoeld om de kwaliteit van erfgoed binnen de omgevingsvisie te versterken. De gemeente kijkt naar mogelijkheden om de toeristische verbinding gemeente breed te verstevigen en daarmee erfgoedlocaties bereikbaar te maken. We bekijken of een substantiële Rijkssubsidie (Erfgoed Deal) kunnen binnen halen. Daarbij gaan we na of dit zoveel mogelijk binnen bestaande budgetten kan. Uitvoering van dit idee valt binnen programma's 1 en 3.

2.4.4 Het voortbestaan van veel kerkgebouwen staat onder druk, mede door teruglopend kerkbezoek

Om het religieus erfgoed van Nederland in de toekomst te behouden is actie vereist. Kerken zijn bijzondere gebouwen met vaak een brede maatschappelijke en sociale functie. De raad heeft een motie aangenomen om een kerkensie te maken. We gaan een kerkensie opstellen. We hebben hiervoor vanuit het Rijk ook middelen gekregen.

2.4.5 We willen een nieuw Werelderfgoedcentrum realiseren

De realisatietermijn is om en nabij de vijf jaar. Voor dit centrum zijn verschillende onderzoeken en investeringen nodig, maar we willen hierbij binnen de bestaande begroting werken. Wanneer dit project start hangt mede samen met een ander project rondom Werelderfgoed Schokland: Nieuwe Natuur. Het project 'De Nieuwe Natuur' krijgt in 2020 steeds meer vorm. Het zal een uitdaging zijn om binnen het beschikbaar gestelde projectbudget te blijven.

2.4.6 We blijven de lokale omroep steunen

Ons uitgangspunt is dan ook onze wettelijke taken, in afwachting van de nieuwe Mediawet die volgt.

2.4.7 We bouwen de subsidie aan Cultuurbedrijf Noordoostpolder af (taakstelling 5%)

Dit doen we gefaseerd: van € 7.000 in 2022 oplopend tot € 29.000.

2.5 Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
We blijven Sport/Sportevenementen stimuleren	2.3.6	15	15	15	15
Renovatie zwembad Bosbad (scenario 1)*	2.1.8	0	-80	-80	-80
Renovatie zwembad Bosbad (scenario 2)*	2.1.8	0	150	150	150

Bezuinigingen	§	2021	2022	2023	2024
Motie duurzaamheid Vastgoed faseren	2.1.2	-100	-100	-100	-100
Eigen vastgoed efficiënter inzetten	2.1.3	0	0	-50	-100
Hervormen Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	2.2.7	-100	-100	-100	-100
Verhogen (huur)tarieven sport (plus onderzoek)	2.3.5	0	-33	-66	-110
Taakstelling Bosbad 5%	2.3.7	0	-6	-11	-17
Taakstelling Bibliotheek 5%	2.4.2	0	-7	-15	-22
Taakstelling Cultuurbedrijf 5%	2.4.7	0	-14	-28	-41
Verhogen pachtprizen landbouwgrond	2.1.9	-25	-25	-25	-25

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Tijdelijke huisvesting (VO-Campus)	2.1.7	200	0	0	0
Aanpassing infrastructuur Espelerlaan (VO-Campus)	2.1.7	500	0	0	0

*De scenariokeuze over het Bosbad wordt separaat aan de raad voorgelegd.

3. Programma 3 Economische Ontwikkeling

Meer werkgelegenheid, mensen naar vermogen aan het werk en meer toeristische bestedingen. Dat is het doel van economische ontwikkeling in Noordoostpolder. Daar blijven we grotendeels op inzetten, maar ook hier ontkomen we niet aan de bezuinigingen.

3.1. Ondernemers

3.1.1 De economie krimpt

Het is lastig te voorspellen wat het effect de coronacrisis op langere termijn is. Dit is afhankelijk van de duur van de maatregelen en de effecten daarvan op bedrijven. De overheid kan de klap voor het bedrijfsleven met haar steun maar ten dele opvangen. Je gaat investeringen missen, en ook de consumptie en de export zullen worden geraakt. In de sectortafels bespreken we met de bedrijven hoe we hier gezamenlijk goed mee kunnen omgaan. Het Centraal Planbureau heeft meerdere scenario's uitgewerkt en ook de Rabobank heeft een analyse gemaakt. Daar komt uit naar voren dat we in Flevoland nu net wat kwetsbaarder zijn, juist door de internationale oriëntatie van ons bedrijfsleven.

3.1.2 Noordoostpolder kan profiteren van schaarste aan bedrijfsgrond in omliggende gemeenten

Bij de ons omringende gemeenten raken bedrijfsgronden vol. In Emmeloord, onder andere op De Munt B, en in Marknesse zijn op dit moment nog voldoende mogelijkheden. Deze mogelijkheden zijn echter niet oneindig, bijvoorbeeld qua elektriciteitsnetwerk. Het is goed om vinger aan de pols te houden. De ontwikkeling van De Munt B loopt mogelijk vertraging op door de stikstofcrisis, maar biedt zeker nog voldoende kansen voor economische ontwikkeling. We blijven de ruimte op bedrijventerreinen in de gaten houden. We willen aantrekkelijk blijven voor nieuw vestigers, verplaatsters en bedrijven die willen uitbreiden.

3.1.3 Het ZZL-programma loopt per 2021 af en er komt geen vervolg

Het zal moeilijker worden om grote ontwikkelingen te stimuleren of te ondersteunen. Mede met behulp van het Zuiderzeelijn-programma hebben bedrijven en overheid een aantal aanzienlijke investeringen kunnen doen. Denk aan de verbreding van de N50, de ontwikkeling van het Waterloopbos, de oprichting van het Agrofood cluster (AFC), financiële ondersteuning van Rubbertracks van Zuidberg en de gebiedsontwikkeling rond Schokland.

3.1.4 We blijven inzetten op ons imago als hét aardappelgebied van de wereld

Potato Europe 2021 zal waarschijnlijk niet in Noordoostpolder worden gehouden, Dit komt door de voorwaarden die verbonden zijn aan een succesvolle beurs. Een alternatieve locatie is vlakbij Noordoostpolder, namelijk in Lelystad op het terrein van de business unit Open teelten van Wageningen University en Research (WUR). Als World Potato City blijven we uiteraard verbonden aan deze vakbeurs en velddemonstraties. Potato Europe is één van de evenementen, die bijdragen aan ons imago als hét aardappelgebied van de wereld. Samen met het Agrofoodcluster werken we aan een programma waarin de beurs Potato Europe een belangrijk onderdeel is in de totale promotie van de aardappelsector in de Noordoostpolder, maar zeker niet het enige.

3.2. Werk maken van werk

3.2.1 De arbeidsmarkt is in korte tijd veel veranderd

De vraag naar personeel ligt nu in veel sectoren stil. De veranderingen door vergrijzing gaan door en de digitalisering zal waarschijnlijk nog sneller gaan. Dat vraagt om personeel met andere kennis en competenties.

3.2.2 Het soort werk dat aangeboden wordt veranderd

In de Noordoostpolder is nu veel werk op MBO-niveau. De vraag naar MBO+- en HBO-geschoold personeel neemt toe. Om in die veranderende vraag te voorzien moet er meer opgeleid worden op een niveau dat past bij de veranderende vraag van ondernemers in Noordoostpolder. Ook moeten ondernemers investeren in het zittende personeel. Voor ondernemers is ondersteuning via Human Capital Agenda (Regio Zwolle) mogelijk. Wij brengen de Human Capital Agenda meer onder de aandacht bij ondernemers. We merken dat ondernemers nog te weinig gebruik maken van de voor hen beschikbare ondersteuning via de Human Capital Agenda (regio Zwolle). Wij gaan ondernemers helpen bij het doen van aanvragen voor ontwikkeling van hun personeel en hoe hun bedrijf verder te ontwikkelen (bijvoorbeeld op het gebied van automatisering en robotisering).

3.3. Aantrekkelijk voor ondernemers en recreanten

3.3.1 Toerisme blijft groeien en dat biedt kansen voor Noordoostpolder

Het binnenlandse toerisme stijgt richting 2030 naar verwachting met 27%. Het aantal internationale toeristen dat naar Nederland komt stijgt mogelijk met 50%. Toerisme draagt bij aan maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op welvaart, welzijn en een duurzame leefomgeving. Landelijk gezien is het 'Perspectief Bestemming Nederland 2030' opgesteld. Voor Flevoland is als afgeleide daarvan het 'Perspectief Bestemming Flevoland 2030' als koersdocument opgesteld. In 2020 wordt hier een uitvoeringsagenda Toerisme aan gekoppeld. Noordoostpolder doet hieraan mee om optimaal kansen te benutten voor onze toeristische sector. Daarmee vergroten we de aantrekkelijkheid van de Noordoostpolder als woon-, werk- en recreatiegebied.

We knappen het fietsknooppuntennetwerk op en voegen ontbrekende schakels toe. Dit doen we op basis van het onderzoek naar optimalisatie van het fietsknooppuntennetwerk. Om de noodzakelijke en wenselijke wijzigingen door te voeren is in 2021 eenmalig € 60.000 nodig. Daarnaast hebben we een bezuinigingstaakstelling op het gebied van evenementen voor de periode 2021-2024 van €10.000 per jaar.

3.3.2 Er komen jaarlijks meer bezoekers naar de bollenvelden

In 2019 waren dit er al 97.000. Op basis van een doelgroepenonderzoek willen we arrangementen/programma's ontwikkelen waarmee we bezoekers meer spreiden over het gebied. Daarmee verkleint de druk op een beperkt gebied en triggeren we bezoekers om langer te blijven en meer te besteden. Dit onderzoek kan ook bijdragen aan een betere samenwerking en afstemming met Tulpenroute Flevoland. We streven naar een integrale profilering van de bloembollenteeltsector die verder gaat dan alleen het Tulpenfestival, zodat deze sector het gehele jaar door aantrekkelijk blijft. Het Tulpenfestival en de route zijn een trekpleister in met name het noorden en westen van Noordoostpolder. De meeste trekpleisters liggen in de oostrand en het zuiden van Noordoostpolder (Kuinderbos, Orchideeënhoeve, Schokland).

3.3.3 Samen met onze stakeholders dragen we de aantrekkelijkheid van ons gebied uit

Dit doen we via een integrale benadering van toerisme & recreatie, wonen en werken. Daar bouwen we aan vanuit de onze eigen identiteit, zowel intern en extern. Onze stakeholders zijn onze inwoners, bedrijven en instellingen.

3.4. *Financieel overzicht*

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
-	-	-	-	-	-

Bezuinigingen	§	2021	2022	2023	2024
Minder uitgeven aan evenementen	3.3.1	-10	-10	-10	-10

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Fietsknooppunt: herstel/opknappen/ontbrekende schakels etc.	3.3.1	60	0	0	0

Programma 4   Dienstverlening en Besturen

Een snelle en betrouwbare dienstverlening die aansluit bij de behoeften van onze inwoners en ondernemers. Passende ondersteuning bieden bij initiatieven van inwoners en ondernemers. Onze organisatie heeft voldoende (gekwalficeerde) medewerkers en middelen om deze diensten te kunnen leveren.

4.1. Goede dienstverlening voor inwoners en ondernemers

4.1.1 Ten behoeve van de dienstverlening passen we het gemeentehuis aan

We zorgen voor een goede fysieke toegankelijkheid van alle gemeentelijke voorzieningen.

De inrichting van het nieuwe loket voor het sociaal domein is hiervan een goed voorbeeld. Er is behoefte aan één plek in het gemeentehuis waar klanten en professionals gefaciliteerd zijn om het goede gesprek te voeren en samen te werken. Waar snelle schakeling mogelijk is tussen laagdrempelige ontvangst met koffie. En even apart zitten in een overlegruimte en kunnen overleggen met de consultant van de dag.

Uit klantonderzoek blijkt dat een 'huiskamer-setting' belangrijk is voor de doelgroep binnen het sociaal domein. Er is met deze nieuwe huisvesting een logische samenhang vanuit het werkproces met andere organisatieonderdelen en veranderingen in de manier van dienstverlening. Het aanpassen van de huisvesting voor het nieuwe loket sociaal domein gebeurt in samenhang met de invoering van een meer klantgerichte werkwijze bij het KCC, gebaseerd op mensgerichte dienstverlening (hostmanship). Met de aanpassingen voor het loket sociaal domein kunnen eerste ervaringen worden opgedaan met deze nieuwe werkwijze.

De Griffie wordt verplaatst van de vergadervleugel naar de bestuursvleugel, waardoor de griffiemedewerkers directer in contact staan met het bestuur en de organisatie. Voor de verhuizing is een geringe gebouwaanpassing nodig. De eenmalige kosten bedragen € 5.000.

4.1.2 Onze (digitale) dienstverlening beweegt mee met ontwikkelingen in de samenleving

Onze inwoners en ondernemers willen op diverse manieren met de gemeente communiceren: via de balie in het gemeentehuis, WhatsApp, e-mail en onze website. De digitale communicatie, onafhankelijk van tijd of locatie, wordt steeds belangrijker. Onze informatiesystemen moeten hierop toegerust zijn. De beveiliging van onze informatie is optimaal geregeld.

Door dienstverlening aan de balie van het gemeentehuis alleen op afspraak te laten plaatsvinden kunnen in drukke periodes de wachttijden worden verminderd. Medewerkers kunnen doelgerichter ingezet worden. Dit levert op termijn (vanaf 2024) een besparing op van € 50.000.

We monitoren onze dienstverlening en stemmen deze zo goed mogelijk af op de behoeften die er leven. Omdat de ontwikkelingen snel gaan is dit een continu proces. Voor aansturing, coördinatie en ondersteuning van deze ontwikkelingen is structureel formatie van 2 fte nodig. Daarnaast vergen ontwikkeling en innovatie een jaarlijks budget van € 75.000.

Op het vlak van digitale dienstverlening, gegevensmanagement, informatieveiligheid en privacy worden steeds meer eisen gesteld aan gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who), de Wet Open Overheid (Woo, vervanger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob)) en de Wet Digitale Overheid (Wdo). Deze laatste twee wetten zijn nog in voorbereiding en regelen respectievelijk het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en het veilig en betrouwbaar inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven bij de (semi)overheid.

Ook zullen de ambtelijke organisatie en haar processen 'in control' moeten zijn. Jaarlijkse zelfaudits moeten plaatsvinden en een aantal onafhankelijke controles is verplicht. Deze taken voeren we budgettair neutraal uit.

4.1.3 We regelen de inzet van tolken anders

Spreekt onze klant een andere taal dan die wij beheersen, dan schakelen we een gecertificeerde tolk in. Door de inzet van tolken op een andere manier te regelen besparen we jaarlijks € 15.000..

4.1.4 De vergoeding aan stembureauleden moet gebruteerd worden

Fiscale regels eisen brutering van de vergoeding aan stembureauleden. Dit brengt jaarlijks € 20.000 aan extra kosten mee.

4.1.5 Voor raads- en commissieleden is een compensatieregeling nodig

Raads- en commissieleden gaan vaak minder uren werken om de combinatie met het raad- en commissielidmaatschap mogelijk te maken. Daardoor bouwen ze minder pensioen op en zouden ze bij arbeidsongeschiktheid een lagere uitkering ontvangen. In geval van overlijden zouden hun nabestaanden een lagere uitkering ontvangen. Dit zou vanuit de gemeente gecompenseerd moeten worden. Dit is bepaald in de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden (vastgesteld op 16 december 2019), artikel 9, lid 1. Hiermee is een structureel jaarlijks bedrag van € 37.000 gemoeid.

4.2 In verbinding met de samenleving

4.2.1 We ondersteunen initiatieven van inwoners en instellingen

Onze organisatie heeft passend werken en organiseren als uitgangspunt omarmd. Dat betekent dat we openstaan voor initiatieven van inwoners en ondernemers. Inwoners en ondernemers krijgen ruimte om zelf verantwoordelijkheid te dragen. Wij gaan het gesprek aan en bekijken waar we ondersteuning kunnen bieden.

Met name onze gebiedsregisseurs zijn onze ogen en oren in de dorpen en wijken. Zij weten wat er speelt en koppelen dit terug binnen onze organisatie.

4.2.2 Krapte op de arbeidsmarkt maakt het moeilijker vacatures goed in te vullen

Doordat gemeenten de afgelopen jaren nieuwe taken hebben gekregen is onze formatie gegroeid. Tegelijkertijd is als gevolg van de groeiende economie krapte ontstaan op de arbeidsmarkt. Ondanks deze krapte willen we onze vacatures goed invullen. Gedegen kennis van de arbeidsmarkt en een goed netwerk zijn daarbij van wezenlijk belang. Vanwege de impact van deze ontwikkelingen is tijdelijk (2 jaar) de inzet van een extra HR-adviseur (1 fte) nodig.

Ook zien we dat de kosten rondom werving en selectie, bijvoorbeeld voor assessments, toenemen.

4.2.3 Opleiding en scholing en nieuwe functies: nodig om nieuwe taken uit te voeren

We willen onze medewerkers duurzaam en flexibel in kunnen zetten en zich mee laten ontwikkelen met maatschappelijke ontwikkelingen. Daartoe zetten we in op scholing en opleiding, waarvoor we ook de komende jaren structureel 2,5 % van de loonsom reserveren.

Door de uitbreiding van het gemeentelijk takenpakket ontstaat de behoefte aan nieuwe vakspecialisten en uitbreiding van bestaande teams. Zo zijn we op zoek naar versterking op het gebied van human resource management / recruitment, openbare orde en veiligheid, (digitale) dienstverlening.

4.2.4 We maken keuzes om de personeelslasten beheersbaar te houden

Natuurlijk voeren we onze wettelijke taken uit, maar op welk niveau doen we dat? Door hier kritisch naar te kijken of te onderzoeken en vervolgens beslissingen te nemen over wat de gewenste werkwijze is en of taken elders belegd kunnen worden, willen we bezuinigen op onze bestuursdienst.

In het kader van zaakgericht werken en LEAN nemen we onze werkprocessen onder de loep en richten die efficiënter in, zodat we de uitvoeringskosten verlagen.

We vullen vacatures zoveel mogelijk in met vaste medewerkers. Lukt het niet tijdig de juiste kandidaat voor een vaste functie te vinden, dan kiezen we voor tijdelijke externe inhuur, betaald uit onze vacaturegelden (budget "personeel structureel"). De taakstelling op de bestuursdienst loopt op van € 50.000 in 2021 tot € 320.000 in 2024.

4.3 Bedrijfsvoering

4.3.1 Onze digitale infrastructuur is aan vervanging toe

Ons digitale netwerk wordt zo intensief gebruikt, dat medewerkers vaak storingen en vertragingen ondervinden. Omdat we in hoge mate afhankelijk zijn van onze digitale infrastructuur, willen we deze vervangen, zodat ons netwerk toegerust is op de ontwikkelingen van de komende jaren. Voor deze vervanging is budget gereserveerd.

4.4 Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Brutering vergoeding stembureauleden	4.1.5	20	20	20	20
Personeel structureel	4.2.3	285	285	285	285
Innovatiebudget dienstverlening en informatiemanagement	4.1.2	75	75	75	75
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid, pensioen, overlijden (raad/commissieleden)	4.1.5	37	37	37	37

Bezuinigingen	§	2021	2022	2023	2024
Afschaffen tolken (andere wijze inschrijving)	4.1.3	-15	-15	-15	-15
Balie dienstverlening alleen op afspraak	4.1.2	0	0	0	-50
Algemene taakstelling bestuursdienst	4.2.4	-50	-100	-150	-320

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Personeel incidenteel	4.2.4	219	179	0	0
Verplaatsen griffie naar bestuursvleugel (investering 2021)	4.1.1	5	0	0	0

5. Programma 5 Financiën

Een gezond en evenwichtig financieel meerjarenbeleid op een transparante manier aangeboden. Dat is het doel van het financiële beleid in Noordoostpolder.

5.1 Gemeentefinanciën

5.1.1 De ontwikkelingen van de algemene uitkering blijven onzeker

Van alle inkomsten die de gemeente krijgt is de algemene uitkering veruit de grootste inkomstenbron. Ongeveer tweederde van de inkomsten krijgen we via de algemene uitkering. Er zijn twee belangrijke ontwikkelingen die van invloed op onze gemeente. In de eerste plaats is dat de ontwikkelingen van het accres, wat staat voor groei of krimp van de algemene uitkering. Deze groeit en krimpt mee met de totale begroting van het Rijk. Dat heet de trap-op-trap-af-systematiek. De afgelopen jaren staat de algemene uitkering onder druk, omdat de bestedingen van het Rijk achterblijven, de zogenoemde onderuitputting. Vanuit de VNG vinden gesprekken plaats met het Rijk om te kijken of en op welke manier de algemene uitkering stabiel kan worden gemaakt.

Daarnaast speelt de discussie over de maatstaven die bepalend zijn voor de berekening van de algemene uitkering voor een individuele gemeente. Per 1 januari 2021 zou een herijking van de algemene uitkering van kracht worden. De effecten van de voorgestelde herverdeling zouden voor gemeente Noordoostpolder een negatief effect hebben gegeven van € 2,2 miljoen. De verklaring hiervoor is dat maatstaven die een grotere impact zouden krijgen op de algemene uitkering een voordelige uitwerking hebben voor stedelijke gemeenten en een nadelige uitwerking voor meer rurale gemeenten. De schatting die hierbij is gemaakt, is gedaan op basis van de grootste verschuivingen binnen de maatstaven. Het is dus geen exacte berekening. Omdat aan de minister onvoldoende kan worden uitgelegd waarom de uitkomsten per gemeente zo groot zijn, is er besloten om de herijking uit te stellen tot 2022. De kans is dus reëel dat we volgend jaar bij de begroting rekening moeten houden met effecten van de herijking.

5.1.2 Het bedrag aan jaarlijkse overhevelingen neemt toe

Het bedrag aan overhevelingen neemt de laatste jaren weer toe. Voor 2019 naar 2020 gaat het om een bedrag van ruim € 28 miljoen. De overhevelingen worden voornamelijk geëffectueerd met het vaststellen van de decemberrapportage.

De vier belangrijkste redenen van het doen tot voorstellen om budgetten over te hevelen zijn:

- door interne en/of externe, veelal technische omstandigheden kon het doel niet (volledig) worden gerealiseerd;
- door interne en/of externe omstandigheden is er voor gekozen realisatie van andere doelstellingen een hogere prioriteit te geven;
- de doelrealisatie loopt over meerdere jaren en het budget wordt omwille van de pragmatiek in één keer voor het volledige bedrag aangevraagd.
- aanpassingen in de verslaglegging- en verslaggevingvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording).

5.1.3 De rente wijzigt mogelijk door de coronacrisis

De rentepercentages begeven zich al lange tijd op een laag niveau. Hoe de ontwikkelingen voor de komende jaren moeten worden geschat is niet aan te geven anders dan dat de kans op een rentestijging groter wordt geschat dan een verdere daling van de rente. Daarnaast bestaat enerzijds de kans dat door de grote hoeveelheid geld die door overheden in de economie worden gepompt, de inflatie toeneemt en anderzijds is de kans op deflatie aanwezig vanwege de sombere verwachtingen voor de economie.

5.1.4 Vanwege de financiële situatie wijken we af van de OZB afspraken

In het coalitieakkoord hebben we afgesproken om de OZB niet meer te verhogen dan de inflatie. Vanwege de bezuinigingsopgave ontkomen we ook niet aan een lastenverzwaring. Daarom kiezen we er nu toch voor om de OZB met 1% te verhogen bovenop de inflatiecorrectie. We handhaven de ambitie om onder het gemiddelde op de Coelo-lijst te blijven.

5.1.5 Vanaf 2021 is de het college verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2021 is niet de externe accountant, maar het college verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording voor de jaarrekening. De accountant blijft echter controleren of deze beoordeling op een juiste wijze heeft plaatsgevonden. We verwachten dat de kosten voor de accountant daardoor in het eerste jaar € 50.000 hoger worden, waarvan de helft ingezet wordt voor de implementatie. Daarna verwachten we dat de extra kosten voor rechtmatigheidsverantwoording € 25.000 structureel bedragen.

5.1.6 Nieuwe manier van verwerken VPB.

Het budget van de Vennootschapsbelasting (VPB) wordt geschrapt. De lasten worden ondergebracht bij de bron van de positieve resultaten die een fiscaal effect sorteren. In de praktijk betekent dit dat de last zal drukken op de algemene reserve grondexploitaties.

5.1.7 We nemen minder budget op voor onvoorziene uitgaven

Vanwege de bezuinigingsopgave kiezen we ervoor om de post onvoorzien te verlagen van € 250.000 naar € 100.000. De afgelopen jaren is er verschillend gebruik gemaakt van de post onvoorzien. Het risico van het verlagen van dit budget is dat er voor onvoorziene zaken, die boven het budget uitkomen, een andere oplossing moet worden gevonden.

5.2. Financiële overzicht

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Rechtmatigheidsverantwoording	5.1.5	0	25	25	25

Bezuinigingen/Lastenverzwaring	§	2021	2022	2023	2024
Bedrag van onvoorzien structureel aframes van 250.000 tot € 100.000	5.1.7	-150	-150	-150	-150
Vennootschapsbelasting (VPB)	5.1.6	-150	-150	-150	-150
Verhoging OZB 1%	5.1.4	-115	-115	-115	-115

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Rechtmatigheidsverantwoording	5.1.5	50	0	0	0

6. Programma 6 **Krchtig Noordoostpolder**

We gaan uit van de eigen kracht van onze inwoners, die naar vermogen deelnemen aan onze samenleving en aan de arbeidsmarkt. Door te focussen op preventie voorkomen we (groei van) problemen. Daar waar nodig worden onze meest kwetsbare inwoners op een passende manier ondersteund.

Programma 6 van de begroting heeft een andere indeling dan de andere programma's. Daar is voor gekozen omdat parallel aan de perspectiefnota de discussie over grip in het sociaal domein loopt. Het college stelt voor aan de raad om te kiezen voor scenario 2, waarbij kritisch is gekeken naar enkele maatregelen uit de scenario's 3 en 4 die overgenomen zijn. De verschillende scenario's worden op een aparte avond met de gemeenteraad toegelicht.

6.1 **Trends & ontwikkelingen in het sociaal domein**

6.1.1. **Financiële taakstelling is niet haalbaar gebleken**

In 2018 (in de perspectiefnota 2019 – 2022) is afgesproken dat het budget voor het sociaal domein als volgt was opgebouwd: *'de integratie uitkeringen plus €2 miljoen minus een taakstellende bezuiniging van € 820.000 over drie jaar'*.

Om dit mogelijk te maken is er een incidenteel transformatiebudget beschikbaar gesteld van € 600.000 voor 2 jaren. Het beleid was hierbij gericht op het verminderen van de (groei) van de zorgbehoefte. Ondanks aanscherping van het beleid evenals het ontwikkelen van nieuwe beheersmaatregelen op het onderdeel jeugd blijven de gewenste besparingen voornamelijk uit. De tekorten worden nu opgeheven door middel van een onttrekking aan de reserve sociaal domein. Deze reserve raakt deze raadsperiode uitgeput.

6.1.2. **Tarieven zorgcontacten**

We verwachten een structurele tariefstijging van € 700.000 als gevolg van de lokale aanbestedingen. De landelijke overheid verplicht gemeenten zorgaanbieders bij nieuwe contracten reële tarieven te bieden. Dat heeft voor Noordoostpolder een prijsstijging op verschillende onderdelen tot gevolg.

6.1.3. **Landelijk verwachten we autonome groei**

We zien een landelijke trend dat de netto-uitgaven voor Jeugdhulp en Wmo-uitgaven jaarlijks toenemen. We hanteren hierbij een percentage van 1,9%¹. De groei wordt enerzijds veroorzaakt door een toename in het aantal gebruikers en anderzijds door de toenemende zorgwaarde per gebruiker.

6.1.4. **De nieuwe Wet Inburgering gaat op 1 juli 2021 in**

Nu zijn nieuwkomers zelf verantwoordelijk voor hun inburgering, maar omdat ze de taal nog niet spreken gaat dat moeizaam. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Inburgeringswet wordt de gemeente verantwoordelijk voor deze inburgering. Nieuwe Nederlanders krijgen een individueel inburgeringsplan en leren de Nederlandse taal op een haalbaar niveau. Inburgering vindt straks meer plaats in de praktijk. Grammatica leer je in de klas, maar je leert Nederland pas echt kennen door ontmoetingen met Nederlanders en het opdoen van werkervaring. Hier komt meer ruimte voor.

6.1.5. **Doordcentralisatie beschermd wonen**

Vanaf 2022 is elke gemeente zelf verantwoordelijk voor Beschermd wonen van inwoners. Uitzondering zijn de inwoners met de zwaarste zorgvraag welke over zullen gaan naar de WLZ (Wet Langdurige Zorg). De decentralisatie van zorg en opvang naar alle gemeenten is een transformatie en moet leiden tot een meer inclusieve samenleving, waarin inwoners met een ernstige psychische kwetsbaarheid steeds vaker in de wijk komen of blijven wonen.

¹ Dit percentage is gebaseerd op de Middellange Termijn Verkenning van het CPB, specifiek voor jeugdhulp en Wmo welke uitgaat van 4,1% groei per jaar waarvan 2,2% loonprijs effecten zijn.

Het Regionaal kader Zorglandschap beschrijft de visie Beschermd wonen en voorziet in de afspraken die gemeenten met elkaar moeten maken om klaar te zijn voor de doorcentralisatie. Parallel wordt een uitvoeringsprogramma ontwikkeld waarin de doelen concreet worden uitgewerkt. Dit doen we regionaal en lokaal met onze partners, cliëntenraden en vertegenwoordigers.

6.1.6. Inkomensregelingen en schulddienstverlening

Als gevolg van de coronacrisis verwachten we dat de daling van het aantal bijstandsuitkeringen zal omslaan naar een stijging. De verwachting is dat we door het Rijk op basis van het objectieve verdeelmodel hiervoor worden gecompenseerd. Daarnaast veroorzaken armoede en schulden stress wat een negatieve invloed heeft op de gezondheid en het meedoen aan de samenleving. Dit voorkomen we door laagdrempelige hulp bij financiële problemen aan te bieden. De laatste jaren zien we een afnemende vraag naar schuldhulpverlening. Daar tegenover staat een toenemende vraag naar bewindvoering. Gezien het chronische karakter van bewindvoering resulteert dat in een voortdurende kostenstijging.

6.1.7. Overige landelijke ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen in het sociaal domein die financiële risico's met zich meebrengen zijn:

- Inperken van beleidsvrijheid, zoals het invoeren van Algemene Maatregelen van Bestuur (bijv. abonnementstarief Wmo, reële tarieven, maar ook meer verplichte samenwerking voor jeugdhulp e.d.);
- Ambulantisering van de zorg en langer thuis wonen;
- Toename eenzaamheid, kwetsbare groepen en individualisering;

6.1.8. Overige regionale ontwikkelingen

Vooraf op het gebied van de Wmo en Jeugdhulp werken we samen met de gemeenten in de regio Flevoland. Voor een aantal onderdelen is deze samenwerking verplicht, voor andere onderdelen kiezen we ervoor om samen te werken omdat het meerwaarde oplevert. Ondanks de regionale diversiteit (stedelijke en plattelandsproblematiek) werken we in de regio Flevoland op een goede manier samen. Wel moet er voortdurend aandacht zijn voor het feit dat de lokale zorgstructuur passend moet zijn op de regio en visa versa. Voorbeelden van regionale ontwikkelingen die financiële risico's met zich meebrengen zijn:

- Jeugdhulp met verblijf;
- Wet verplichte GGZ (WvGGZ);
- Aanpak verwarde personen;
- Toename van de kosten voor Veilig thuis (o.a. als gevolg van de wet Meldcode).

6.1.9. Overige lokale ontwikkelingen

De transformatie gaat lokaal om het organiseren van een sluitende keten van informele hulp tot maatwerkondersteuning, de focus op preventie en een optimale samenwerking tussen professionals. Ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn:

- Verstevigen van de gemeentelijke regie in het sociaal domein voor dat deel waar de gemeente over gaat:
  - het loket wordt gecentraliseerd en ondergebracht bij de gemeente.
  - het sociaal team wordt een gemeentelijk team met procesbegeleiders en heeft de focus op preventie.
  - Rechtstreeks gemeentelijke toegang tot maatwerk.
- Een betere samenwerking in de keten.
- Normaliseren en demedicaliseren van problemen (versterken van het gewone leven).
- Het verbinden van onderwijs en zorg.
- Versterken van preventieve mogelijkheden door het in kaart brengen van het zorglandschap, afspraken met de maatschappelijke partners als het gaat om samenwerking, afstemming, wie doet wat in het sociaal domein, de toeleiding naar algemene voorzieningen.
- Verbeteren van de monitoring/sturingsinformatie, inkoop en contractmanagement.
- Leren en verbeteren.

De transformatie vraagt een nieuwe manier van werken. Dat geldt voor professionals uit het hele veld: gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen, onderwijs en werkgevers. De transformatie is een cultuurverandering en daarmee een uitdagend proces dat nog lange tijd in beslag zal nemen. De beweging van maatwerk naar preventie neemt tijd in beslag. In eerste instantie betekent het extra kosten. Ondanks het feit dat het niet altijd één op één aantoonbaar is, blijven we inzetten op preventie en de monitoring hiervan, waarbij bijzondere aandacht wordt geschonken aan aantoonbare effecten in Noordoostpolder, daar waar dat mogelijk is.

6.2 Financiële opgave voor de toekomst

Conform het coalitieakkoord 2018 – 2022 'Noordoostpolder daagt uit' is de evaluatie van de budgetneutraliteit in het sociaal domein uitgevoerd. Hiervoor zijn o.a. de inkomsten en uitgaven in het sociaal domein geanalyseerd. Omdat de uitgaven in het sociaal domein de laatste jaren toenemen, is deze evaluatie verbreed met de vraag: wat mag het sociaal domein kosten?

Concluderend kunnen we stellen dat het huidige voorzieningenniveau handhaven binnen de huidige financiële kaders niet realistisch is. Ook de opgenomen taakstelling van € 820.000, de verwachte tariefstijging van € 700.000 en de verwachte jaarlijkse groei van 1,9% (c.a. € 1,7 miljoen) zijn niet realistisch bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde omstandigheden. Rekeninghoudend met voorgenoemde ontwikkelingen verwachten we bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde omstandigheden vanaf 2023 structureel €3,2 miljoen extra nodig te hebben. Dit vraagt op de korte termijn om een nieuwe inhoudelijke koers met een bijpassend financieel kader. Immers, de uitgaven zijn jaarlijks hoger dan de inkomsten waardoor structurele tekorten ontstaan.

6.2.1. Groei afremmen en stabiliseren van de uitgaven

Het college kiest ervoor om deze te verwachten kostenstijging niet te accepteren en wil anticiperen op de toekomst. Zij houdt vast aan de inhoudelijke lijn uit het coalitieakkoord 'voorkomen staat voorop', maar neemt wel maatregelen om de groei in het sociaal domein af te remmen. Dat gaat niet zonder slag of stoot. We nemen hiervoor 3 á 4 jaar de tijd om het zorglandschap te hervormen en indien nodig afscheid te nemen van bepaalde voorzieningen. Het doel is om onze inwoners - nu maar ook in de toekomst - passende ondersteuning te blijven bieden, maar tegelijkertijd de groei van de uitgaven in het sociaal domein te beperken tot maximaal € 1,2 miljoen in 2023. Zo houden we het sociaal domein toekomstbestendig.

Kenmerken van het scenario 'groei afremmen en stabiliseren van de uitgaven'

<p>Sterktes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overzichtelijk zorglandschap en minder effectieve interventies worden gesaneerd. - Passende ondersteuning waar nodig + basispreventie blijft behouden. - Het sociaal team ondersteunt alleen de meest kwetsbaren. - De regiefunctie van de gemeente wordt versterkt. 	<p>Zwaktes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minder keuzevrijheid qua aanbieders. - De eigen verantwoordelijkheid van inwoners wordt gedeeltelijk ontzien. - Mogelijk zijn er in de toekomst nog extra maatregelen nodig.
<p>Kansen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bewust opnieuw kiezen voor preventieve interventies die aantoonbaar werken in NOP. - Meer prikkel tot innovatie. - Zelfredzaamheid vergroten bij inwoners. 	<p>Bedreigingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kans op frictiekosten voor het afbouwen van bepaalde subsidies. - Groei neemt sneller toe dan verwacht.

6.2.2. Maatregelen in het sociaal domein

Bij de te nemen maatregelen maken we onderscheid in maatwerk, toegang en het preventief aanbod (subsidies uit programma 6). Er is expliciet voor deze volgorde gekozen. Zo nemen we het effect van de interventies op het maatwerk mee bij de verandering in de toegang en het preventief aanbod. Ook hebben we hierdoor tijd om onderzoek te doen naar wat wel en niet werkt in Noordoostpolder en om subsidies af te bouwen.

We werken toe naar een overzichtelijk zorglandschap, waarbij afscheid genomen wordt van preventieve interventies die minder effectief zijn. Ook wordt bekeken of de interventies voor de juiste doelgroep worden ingezet en geen extra doelgroepen (die normaal op eigen benen kan staan) aantrekt. Een groot deel van de preventie blijft behouden. Immers, voorkomen is beter dan genezen.

We leggen meer verantwoordelijkheid bij de inwoner. Bepaalde vormen van maatwerk ondersteuning worden anders georganiseerd, niet meer of minder vergoed. Inwoners kunnen er voor kiezen deze ondersteuning voor eigen rekening in te kopen. Met en tussen aanbieders willen we daarnaast meer samenwerking. Hiervoor is het nodig dat we het aantal aanbieders per zorgvorm reduceren. Minder aanbieders leidt tot meer focus, betere kwaliteit en innovatie. En ook tot minder bureaucratie en overhead. Dat betekent ook dat we afscheid nemen van bestaande partners.

Het bestaande zorgvolume is het uitgangspunt voor de toekomst. Het beschikbare budget per inwoner is bij een stijgende vraag in de toekomst dus kleiner. Door middel van de genoemde maatregelen vangen we dit op. Voor de inwoner betekent minder aanbieders een gedeeltelijke inperking van de keuzevrijheid. Wel streven we met deze aanbieders naar maximale zorginhoudelijke keuze, zodat er voldoende kwalitatief en kwantitatief aanbod beschikbaar is.

Bij de toegang tot zorg wordt scherper geïndiceerd. Er wordt ingezet op wederkerigheid en op het versterken van het gewone leven om de toename van de vraag een halt toe te roepen. Het sociaal team gaat zich specifiek richten op multiprobleemcasuïstiek en wordt daarom in omvang naar beneden bijgesteld. Daarnaast nemen we als gemeente meer zelf de regie in plaats van dit te laten uitvoeren door lokale samenwerkingspartners.

Tot slot zal bij het onderdeel participatie bepaalde vormen van dienstverlening anders worden georganiseerd of in eigen beheer worden genomen, zodat we hierop kunnen besparen. Bij enkele onderdelen is er nog financiële ruimte die niet wordt benut.

6.3 Financieel overzicht

Het financiële overzicht van het sociaal domein ziet er anders uit dan de andere financiële overzichten. Dat komt omdat we hier niet alle maatregelen hebben opgenomen. Het uitgangspunt is dat de tekorten in het sociaal domein binnen het sociaal domein worden opgevangen. Anders gesteld: de middelen die van het Rijk worden ontvangen, plus de extra middelen die u als raad beschikbaar heeft gesteld, vormen het kader voor het beleid en de lasten hiervan. Tot heden lukt het niet om de lasten van de uitvoering binnen die kaders te houden. Het gevolg daarvan is dat dit een negatief effect heeft op de exploitatiebudgetten voor de andere doelen. Verder is er de laatste jaren uit de reserve sociaal domein geput om incidentele lasten en tekorten te dekken. Voor 2021 en verder zou bij ongewijzigd beleid een groter beslag op de algemene middelen worden gelegd, zonder dat dit in gelijke mate wordt gecompenseerd door het Rijk door middel van een hogere algemene uitkering.

Door middel van een scenario-onderzoek is gekeken naar de mogelijkheden en consequenties van het meer in evenwicht brengen van de lasten en de baten in de begroting voor het sociaal domein. Bij het doorvoeren van scenario twee nemen de lasten voor het sociaal domein de komende jaren structureel toe met € 1.520.000 in plaats van een toename met € 3.200.000 bij het bestendigen van het huidige beleid. Dat is weliswaar een minder ongunstige ontwikkeling, maar dat betekent wel dat er extra druk op de begroting wordt gelegd die niet door het Rijk wordt gecompenseerd.

Om die reden is verder onderzocht of er aanvullende maatregelen op scenario twee mogelijk zijn die de extra druk verder verminderen. Het college heeft uit het nadere onderzoek voor € 305.000 aanvullende en verantwoord geachte mogelijkheden gevonden om de lastenstijging verder te beperken. Door de implementatie van scenario twee met enkele aanvullende maatregelen, wordt met aanpassingen van het beleid de druk van het sociaal domein op de rest van de begroting teruggebracht tot redelijke en billijke proporties.

Bedragen x € 1.000

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
Wet Inburgering (invoering per 2021)	-	30	30	30	30
Scenario 2 sociaal domein	-	1.000	1.260	1.520	1.520
Aanvullende maatregelen op scenario 2 sociaal domein	-	0	-200	-305	-305

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	§	2021	2022	2023	2024
-	-	-	-	-	-

Financiële effecten

In dit hoofdstuk staan alle financiële effecten van de programma's genoemd. Er is een onderscheid gemaakt tussen ontwikkelingen en keuzes per programma voor de incidentele en structurele lasten. Daarnaast is per programma het totaal aan bezuinigingen weergegeven. Ten slot wordt het saldo gepresenteerd.

Incidenteel

Ontwikkelingen en keuzes	2021	2022	2023	2024
Programma 1 Fysieke Leefomgeving	680	555	700	700
Programma 2 Sociale leefbaarheid	700	0	0	0
Programma 3 Economische ontwikkeling	60	0	0	0
Programma 4 Dienstverlening en Besturen	224	179	0	0
Programma 5 Financiën	50	0	0	0
Programma 6 Krachtig Noordoostpolder	0	0	0	0

Structureel

Ontwikkelingen en keuzes	2021	2022	2023	2024
Programma 1 Fysieke Leefomgeving	351	528	706	883
Programma 2 Sociale leefbaarheid (sc1 Bosbad)	15	-65	-65	-65
Programma 2 Sociale leefbaarheid (sc2 Bosbad)	15	165	165	165
Programma 3 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
Programma 4 Dienstverlening en Besturen	417	417	417	417
Programma 5 Financiën	0	25	25	25
Programma 6 Krachtig Noordoostpolder	1030	1090	1245	1245

Bezuinigingen

Bezuinigingen	2021	2022	2023	2024
Programma 1 Fysieke Leefomgeving	-593	-592	-591	-590
Programma 2 Sociale leefbaarheid	-225	-285	-395	-515
Programma 3 Economische ontwikkeling	-10	-10	-10	-10
Programma 4 Dienstverlening en Besturen	-65	-115	-165	-385
Programma 5 Financiën	-415	-415	-415	-415
Programma 6 Krachtig Noordoostpolder	0	0	0	0

	2021	2022	2023	2024
Uitgangspunt begroting	534	257	760	760
Structurele ontwikkelingen en keuzes (sc1 Bosbad)	1813	1995	2328	2505
Structurele ontwikkelingen en keuzes (sc2 Bosbad)	1813	2225	2558	2735
Bezuinigingen	-1308	-1417	-1576	-1915
Saldo (scenario 1 Bosbad)	29	-321	-8	170
Saldo (scenario 2 Bosbad)	29	-551	-222	-60

Gemeenschappelijke regelingen

Wanneer er moet worden bezuinigd kijken we als gemeente naar welke maatregelen we zelf kunnen nemen. Tegelijkertijd zien we dat gemeenschappelijke regelingen minder vaak taakstellingen opgelegd krijgen. Het college wil samen met andere deelnemende gemeenten kijken of en in welke mate het mogelijk is om de gemeenschappelijke regelingen een bezuinigingsopgave mee te geven. Op dit moment neemt de gemeente Noordoostpolder deel aan vier volledige gemeenschappelijke regelingen: de GGD, de VRF, de IJsselmeergroep en de OFGV.

GGD – Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Flevoland

In 2019 is een extra incidentele bijdrage gevraagd aan de gemeente voor het opvangen van de werkgeverslasten als gevolg van de aangepaste CAO. De effecten van de CAO zijn verwerkt in de begroting 2021.

De GGD speelt een rol in het bestrijden van de Corona-effecten en zal dat de komende tijd blijven doen. Mogelijk betekent dit dat de GGD er in de toekomst blijvend werkzaamheden bij zal moeten blijven verrichten. Zo voeren zij op dit moment taken uit bij het afnemen van testen. Daarnaast speelt de GGD een belangrijke rol bij de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma. Tot nu toe is er nog geen extra budget gevraagd voor de uitvoering van deze taken, maar we moeten er wel rekening mee houden dat dit een mogelijkheid vormt.

VRF – Veiligheidsregio Flevoland

De Veiligheidsregio vraagt om een hogere bijdrage van de gemeente. Dat komt door gestegen kosten van de Veiligheidsregio en het voorstel voor een nieuwe verdeelsleutel. De extra bijdrage voor gemeente Noordoostpolder loopt op tot € 970.000 in 2025. Ook de Veiligheidsregio is een organisatie die er steeds meer taken heeft bijgekregen en zelf ook heeft opgepakt. In het bestrijden van de Coronacrisis heeft de VRF een belangrijke rol. Evenals bij de GGD moet er rekening mee worden gehouden dat dit een effect kan geven voor de begroting van 2021 en verder.

IJsselmeergroep (uitvoeringsbedrijf concern voor werk)

De komende jaren wordt een economisch slechtere periode verwacht. De ervaringen leren dat het dan ook invloed heeft op het kunnen plaatsen van medewerkers en krijgen van opdrachten voor Concern voor Werk. Concern voor Werk heeft de laatste jaren weinig ruimte in haar begroting en wanneer de omstandigheden minder florissant worden, vormt dat een onzekerheid voor de plaatsing van medewerkers op taken en klussen en voor de financiële positie van deze gemeenschappelijke regeling.

OFGV – Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek

De invoering van de Omgevingswet heeft invloed op de werkzaamheden van de omgevingsdienst. Hoe dat er voor de taken, bemensing en financiën uit zal niet is nog niet precies bekend, maar dat het invloed zal hebben, is zeker.

Bijlage 1: Begrotingsrichtlijnen 2021

Voor het opstellen van de programmabegroting 2021-2024 worden voor het komende begrotingsjaar de volgende richtlijnen voorgesteld”

Beleid

- Het coalitieakkoord 2018-2022 alsmede de vastgestelde perspectiefnota's 2018-2021, 2019-2022, 2020-2023 en de uitkomsten van deze perspectiefnota 2021-2024 inclusief maatregelen worden verwerkt in de programmabegroting 2021-2024.
- Raadsbesluiten genomen tot en met de raadsvergadering van juli 2020 worden verwerkt in de programmabegroting 2021-2024.
- Raadsbesluiten genomen van augustus 2020 tot en met december 2020 met meerjarige (structurele) gevolgen worden verwerkt in wijzigingen op de primitieve programmabegroting 2021-2024.
- De meicirculaire wordt gebruikt voor het opstellen van de programmabegroting 2021 - 2024, tenzij substantiële verlagingen of verhogingen in de septembercirculaire 2020 worden gepresenteerd die het geheel aan gemeentelijke beleidsdoelen in een ander daglicht stelt.

Kostenontwikkeling

- In de programmabegroting 2021-2024 wordt het prijspeil in de materiële sector gelijkgesteld aan het prijspeil 2020, +1,8% zijnde de prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product (bron: CPB maart 2020).
- Er wordt reëel geraamd en afwijkingen op o.a. prijsontwikkelingen worden toegelicht en gemotiveerd.
- De gevolgen van areaalvergroting alsmede de overige ontwikkelingen worden reëel geraamd.
- In het algemeen geldt het prijspeil van 2020, +1,8% correctie voor inflatie voor subsidies, gemeenschappelijke regelingen en dergelijke tenzij deze rechtstreeks zijn gekoppeld aan (bepaalde) personeelskosten of onder budgetfinanciering vallen, exclusief zogenoemde waarderingsubsidies. In het geval op een specifieke subsidie wordt bezuinigd, vindt deze bezuiniging plaats na eerst de inflatiecorrectie voor 2020 te hebben toegepast.
- Salariskosten en afgeleiden hiervan worden geraamd op het niveau van 2020 +3,1% correctie voor salarisniveau en premies op basis van de toegestane formatieomvang (bron: CPB maart 2020).
- Voor de salariskosten van gesubsidieerde instellingen wordt een stijgingspercentage gehanteerd 3,1%.
- Voor het berekenen van de hoogte van de subsidies aan grote gesubsidieerde instellingen wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde van de inflatiecorrectie voor materiële budgetten en correctie voor salarisontwikkelingen, namelijk +2,775%
- Het uitgangspunt is dat de correctie voor inflatie en salariskosten inclusief premies worden opgevangen door een bijstelling van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat de precieze hoogte en totale omvang van het gemeentefonds op dit moment nog niet zeker is.
- Per 1 januari 2021 wordt een inwonertal gehanteerd van 47.388, waarvan 626 inwoners van het AZC te Luttelgeest.
- De OZB stijgt maximaal met de inflatiecorrectie die het Rijk hanteert voor het bepalen van het rekkentarieff WOZ in het gemeentefonds, vermeerderd met +1,0% vanuit de maatregelen van deze perspectiefnota.
- Conform bestaand beleid worden de incidentele (netto) opbrengsten van de OZB verantwoord onder de reserve Beleidsplan.
- De tarieven voor gemeentelijke belastingen, retributies, rechten en gebruiksvergoedingen worden bij het aanbieden van de begroting ter besluitvorming aangeboden waarbij het uitgangspunt kostendekkende tarieven en/of huidige tarieven 2020 gecorrigeerd met inflatie.
- De overhead wordt extracomptabel toegerekend aan producten die tarief-gerelateerd zijn over het totaal van de lasten per tariefgerelateerd product.

- Voor de grondexploitatie geldt dat de overhead intracomptabel per grondexploitatiecomplex wordt verwerkt over het totaal van de lasten.
- Voor reisdocumenten/rijbewijzen geldt dat de tarieven aan een wettelijk maximum gebonden zijn, die prevaleren boven het uitgangspunt van kostendekkendheid.
- Vervangingsinvesteringen en nieuw beleid worden geraamd in de primitieve programmabegroting 2021-2024.
- Voor nieuwe investeringen wordt een rentepercentage van 0% gehanteerd.
- Investeringen met een maatschappelijk nut worden in basis gefinancierd met gegenereerde en te genereren middelen uit vrije kasstromen en voor zover de te vormen afschrijvingsreserve kan worden gedekt uit de reserves.
- Voor de gebruikelijke reserves wordt een inflatiepercentage van +1,8% gehanteerd.
- Voor de grondexploitaties wordt een rentepercentage van + 0,98% gehanteerd.
- De grondprijzen voor woningbouw en bedrijventerreinen worden door het college vastgesteld middels de grondprijzenbrief en ter informatie gestuurd aan de raad(scommissie).
Uitgangspunt voor grondprijzen is:
  - a. aantrekkelijkheid van de kavels;
  - b. verhouding/aandeel grondwaarde in totale waarde gerealiseerde woning;
  - c. verwachtingen markt versus beschikbaarheid grond.

Bijlage 2: Subsidieplafonds 2021

De vermelde subsidieplafonds zijn *indicatief* en nog *exclusief* de in de begrotingsrichtlijnen opgenomen (en in de programmabegroting 2021-2024 op te nemen) inflatiecorrectie.

Programma 1 – Fysieke leefomgeving

Taakveld	Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag	
1.2	Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	50.000	
2.1	Verkeer en vervoer	Stichting Centrummanagement Emmeloord	Subsidie BIZ	40.000
		Verkeersveiligheid		28.000
		Innovatiebudget Smart City		25.000
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Dorpsbelang	Subs. oud en nieuwvieling	5.000
		Vrienden Kinderboerderij Emmelerbos	Kinderboerderij	37.895
		Lustrumvieling dorpen en wijken		7.500
		Bevorderen leefbaarheid dorpen en wijken		33.900
		Natuurbescherming		1.900
		(Mede)gebruik recreatieve fietspaden		12.500
		Cofinanciering LEADER subsidies		100.000
		Windenergie		50.000
		Openstelling schoolpleinen als speelplaats		16.500
	Natuur en milieu educatie		11.410	
7.4	Milieubeheer	Stg. Pioniers vd Toekomst	Duurzaamheid	15.000

Programma 2 – Sociale leefbaarheid

Taakveld 4.3 onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het aanbieden van het basisaanbod peuteropvang als goede voorbereiding op het basisonderwijs. En een aanbod voor- en vroegschoolse educatie voor peuters met een (taal)achterstand, om hen goed voor te bereiden op het basisonderwijs.

Daarnaast het bieden van ondersteuning in verschillende vormen ter versterking van de opvoedvaardigheden van ouders. Het stimuleren van lees- en taalontwikkeling voor zowel kinderen, jongeren als volwassenen. En het voorkomen van schooluitval door de inzet van schoolmaatschappelijk werk en jeugdartsen in het voortgezet onderwijs.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting FlevoMeer Bibliotheek	Boekenpret	15.563
Stichting Humanitas Almere	Homestart	65.393
Stg. Carrefour, Welzijnsgroep Noordo	Opstapje	172.466
Boerderij De Boterbloem	Peuteropvang en VVE	10.000
Boerderij De Zonnestraal	Peuteropvang en VVE	10.000
Kinderopvang Alles Kids	Peuteropvang en VVE	10.000
Stichting Kinderopvang Noordoostpold	Peuteropvang en VVE	75.000
St Kinderopvang en Kenniscentrum Sta	Subs Peuteropvang en VVE	650.000
St Kinderopvang en Kenniscentrum Sta	HBO coach	93.909
Stichting Aves	Schakelklas	40.000
Speciaal en Voortg Christ Ond Np St	Volwasseneneducatie	6.545
St Kinderopvang en Kenniscentrum Sta	PSZ op AZC	98.700
Stichting Aandacht+	Voorkomen voortijdig schoolve	35.000

Taakveld 5.1 - Sportbeleid en 5.2 - Sportaccommodaties

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het bevorderen van sport en bewegen in relatie tot het voorkomen van gezondheidsrisico's van jongeren. Waarbij aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen/ verbeteren van structureel gezond-, beweeg- en pedagogisch beleid. Hierbij is er extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

Daarnaast het bevorderen en instandhouden van paard- en ponyrijden voor mensen met verstandelijke e/o lichamelijke handicap, gericht op revalidatie & recreatie. En het instandhouden van een overdekte en openlucht zwemvoorziening in de gemeente Noordoostpolder.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Balansruiters Nop St	Dagbesteding	12.750
Stg. Carrefour, Welzijnsgroep Noordo	JOGG	17.863
Stg. Carrefour, Welzijnsgroep Noordo	Beweegcoach	181.889
Stichting Cultuurbedrijf Noordoostp	Cultuurcoach	28.600
Stichting Cultuurbedrijf Noordoostpolder	Cultuurcoach	10.000
Bosbad bv	Zwembad	436.344

Taakveld 5.3 - Cultuurpresentatie

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het faciliteren van professionele podia, een erfgoedcentrum, actieve receptieve kunsteducatie, exposities en een kunstuitleen. Voorts stimuleren van de amateurkunstbeoefening door repetitieruimten beschikbaar te stellen tegen gereduceerde tarieven en het bieden van cultuureducatie voor het basis- en voortgezet onderwijs. En amateurkunstbevordering door verenigingen en activiteiten in het kader van amateurkunst incidenteel subsidie te verlenen.

Daarnaast het stimuleren van het vertellen van het verhaal van de polder en het stimuleren van het onderhoud van monumenten.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Cultuurbedrijf Noordoostp	Cultuurbedrijf	2.008.657
Stichting Cultuurbedrijf Noordoostp	Cultuurbedrijf	219.842
Incidentele cultuursubsidies	inclusief culturele visitekaartjes	61.033
Het stimuleren van het vertellen van het verhaal van de polder.		20.500
Cultureel erfgoed Stimuleren van onderhoud en restauratie van monumenten		26.860

Taakveld 5.6 - Media

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het in stand houden van een basisbibliotheek in Noordoostpolder. En het in stand houden van een lokale omroep met een toegekende zendmachtiging (Commissariaat v/d Media) en voldoen aan de Mediawet 2008.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
FlevoMeer Bibliotheek Stichting	Bibliotheekwerk	1.137.297
Noordoostpolder Lokale Omroep st	Lokale Omroep	32.000

Programma 3 – Economische ontwikkeling

Taakveld 3.4 - Economische promotie

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het stimuleren van toeristische en recreatieve mogelijkheden in Noordoostpolder door de bekendheid en aantrekkelijkheid van het gebied voor toeristisch en recreatief gebruik te vergroten. En het gericht bijdragen aan de landelijke bekendheid en het vergroten van de aantrekkelijkheid van Noordoostpolder als woon-, werk- en recreatiegebied door het organiseren van publieksevenementen voor nieuwe en bestaande inwoners, nieuwe en bestaande toeristen/recreanten en nieuw en bestaand bedrijfsleven.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
STEP Noordoostpolder	Polder activiteiten	115.000
Visit Flevoland B.V.	Polder promotie	72.715
Dorpsbelang Kraggenburg	Pontje Kraggenburg	10.000

Programma 4 – Bestuur

Taakveld 0.1 - Bestuur

Plafonds

Onderdeel	Bedrag
Het bevorderen van internationaal samenwerken.	25.000
Bijdrage activiteiten koningsdag en bevrijdingsdag	10.000

Programma 6 – Krachtig Noordoostpolder

Taakveld 6.1 – Samenkracht en burgerparticipatie

Er is sprake van een breed scala van subsidies, deze zijn opgedeeld in verschillende thematische onderdelen.

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Preventief jongerenwerk richt zich op kwetsbare jongeren. Het jongerenwerk werkt aan het vroegtijdig opsporen van problemen bij jongeren en stimuleren jongeren iets aan deze problemen te doen. Het jongerenwerk sluit aan bij de leefomgeving van de jongere. Dit betekent ook dat het jongerenwerk wordt aangeboden op de plekken waar jongeren zijn, zoals op straat of op school. Jongeren kunnen middels een groepsaanpak worden geholpen, maar ook waar nodig middels een individuele – één-op-één – aanpak.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Het jongerenwerk richt zich op jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie met een leeftijd van 10 tot en met 23 jaar. Dit is een richtlijn en geen harde leeftijdsgrens. Voor de inzet van het jongerenwerk staat niet in de eerste plaats de leeftijd, maar de vraag of behoefte van de jongere centraal.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Carrefour	Preventief jongerenwerk	217.939
Stichting Carrefour		44.946
Jongerencentrum de Klos		4.000
Stichting Youth for Christ Emmeloord		59.387
Tactus verslavingszorg		33.280
Stichting Vakantieactiviteiten NOP		8.073

Opvoed- en opgroeiondersteuning

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Opgroei- en opvoedondersteuning is gericht op kortdurende, individuele ondersteuning om ouders en/of opvoeders te ondersteunen bij vragen over ontwikkelen, opgroeien en opvoeden. Ouders en/of opvoeders kunnen na deze kortdurende interventie zelfstandig verder. De hulpverlening sluit aan en vindt plaats in de leefomgeving van het gezinssysteem.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Opgroei- en opvoedondersteuning richt zich op kwetsbare gezinssystemen waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag rondom de ontwikkeling of opvoeding van kinderen. Het gaat om een gezinssysteem dat leerbaar is en na een kortdurende interventie zelfstandig verder kan. Dit zijn veelal gezinnen die geen of te beperkt ondersteuning uit het eigen sociale netwerk kunnen ontvangen.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Aandacht+	Opvoed- en opgroeiondersteun	13.500
Stichting Carrefour		183.525
Vitree DDB		146.335

Integratie en participatie minderheden

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Integratie en participatie minderheden richt zich op inwoners die zonder hulp niet integreren in hun kracht te zetten en te werken aan emancipatie, integratie en participatie in de samenleving. Er is extra aandacht voor statushouders die zich vanuit een AZC vestigen in de gemeente.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Integratie en participatie minderheden richt zich op een brede doelgroep. Het zijn veelal inwoners met een allochtone achtergrond. Vluchtelingen, gezinsmigranten en arbeidsmigranten. Maar het gaat ook om inwoners met een Nederlandse achtergrond die moeite hebben met participeren.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Bureau Gelijke Behandeling Flevoland	Welzijn minderheden	17.870
Stichting Vrouwencentrum Noordoostp		31.649
Stichting Wereldwinkel N.O.P.		6.000
Vluchtelingen Werk midden Nederland		20.000
Stichting Mannencentrum Noordoostpolder		12.100

Maatschappelijk welzijn

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Maatschappelijk welzijn richt zich op het aanjagen, ondersteunen en faciliteren van activiteiten en initiatieven die een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid en/of participatie van inwoners of de samenredzaamheid van een groep inwoners. Door de zelfredzaamheid en samenredzaamheid te vergroten voorkomen we dat inwoners in zwaardere hulp en/of ondersteuning terecht komen. De ondersteuning vindt zowel plaats op individueel niveau als op groepsniveau.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Maatschappelijk welzijn richt zich op de zelfredzaamheid en vitaliteit van inwoners en de samenredzaamheid van een groep inwoners. Enerzijds richt het welzijn zich op de kwetsbaren in de samenleving. De samenredzaamheid draagt er toe bij dat 'de zwakkere' beter weet te participeren in de samenleving. Anderzijds is de inzet van het welzijnswerk gericht op de doelgroep die bijdraagt aan de samenredzaamheid. Je ondersteunt deze groep mensen en stelt hen in staat een effectieve ondersteuningsstructuur op te bouwen en/of te onderhouden.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Carrefour	Informele hulp	83.968
Stichting Carrefour	Mantelzorg	263.737
Stichting Carrefour	Vrijwilligerswerk	311.861
Stichting Present Noordoostpolder	Vrijwilligerswerk	5.000
Stichting Carrefour	Cliëntondersteuning	164.000
Stichting Carrefour	Sociaal Netwerk	60.938
Stichting Carrefour	Beweegcoaches	84.211
Stichting Carrefour	Buurtwerk	377.026
Stichting Carrefour	Buurtbemiddeling	22.453
Stichting DMV Voedselbank	Voedselbank	6.329
Zonnebloem Regio Noordoostpolder	Dagactiviteiten	4.200

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Carrefour	GIDS 2019-2021	93.820

Maatschappelijke zorg

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Maatschappelijke zorg is individuele hulpverlening ter voorkoming van zwaardere inzet van zorg. Het gaat om vaak acute problemen die zijn ontstaan door een tijdelijke disbalans in draagkracht en draaglast. Deze disbalans is ontstaan het samenkomen van problemen op meerdere vlakken. Het samenkomen van deze problemen is vaak door een life-event geïnitieerd. Het gaat om een kortdurende inzet van maatschappelijke zorg. Het doel van de kortdurende interventie is het stabiliseren van de situatie, waardoor men zelf verder kan en maatschappelijke zorg niet langer nodig is.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Maatschappelijk zorg is gericht op (psychisch) kwetsbare mensen die op één of meerdere vlakken tijdelijk niet zelfredzaam zijn.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Zorggroep ONL	AMW 0 - 100	360.310
Zorggroep ONL	Bemoeizorg OGGZ	19.045
Zorggroep ONL	Preventie huisuitzetting	27.054
Zorggroep ONL	Steunpunt huiselijk geweld	10.822
Zorggroep ONL	Calamiteitendienst	8.676
Zorggroep ONL	KIES training	5.104
Stichting Slachtofferhulp	Slachtofferhulp	10.383

Preventieve schulddienstverlening

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Preventieve schulddienstverlening richt zich op het voorkomen van schuldenproblematiek. Dit wordt gedaan door voorlichting en trainingen op het gebied van financiën. Ook wordt ingezet op vroegsignalering, zodat schuldhulpverlening wordt voorkomen. Tijdelijke lichte ondersteuning bij het op orde krijgen en leren houden van de financiële administratie, zodat inwoners (weer) zelfredzaam zijn op dat gebied, is een preventieve maatregel. Richtlijn bij deze trajecten is dat ze gemiddeld zes maanden tot maximaal één jaar duren.

Voor welke doelgroep is dit aanbod bedoeld?

Preventieve schulddienstverlening richt zich specifiek op laaggeletterden, statushouders en mensen met een laag inkomen die daardoor rond de armoedegrens leven. Verder richt het zich op huishoudens bij wie sprake is van een verhoogd risico op problematische schulden. Dit verhoogde risico wordt vaak geïnitieerd door een life-event.

Plafond

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Humanitas Almere st	Preventieve schulddienstverlening	114.389

Taakveld 6.81 – Geëscaleerde zorg 18+

Wat is het doel van de subsidieverlening?

Het in stand houden van een GGZ inloopvoorziening in Noordoostpolder.

Plafond

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Stichting Kwintes	Inloop GGZ	172.864

Taakveld 7.1 - Jeugdgezondheidszorg

Wat verstaan we onder dit subsidiethema?

Het doel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is bijdragen aan een gezonde en veilige opgroeisituatie van jeugdigen. Dit doet de JGZ door de uitvoering van de wettelijke basistaken dat onder andere bestaat uit voorlichting geven, vroegtijdig signaleren, waar nodig aanvullende hulp bieden en het coördineren van zorg. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van het gewone leven. De JGZ hanteert een risicogerichte aanpak. Dit betekent dat de focus van de werkzaamheden ligt op de risicokinderen/kwetsbare gezinnen. Bij de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar is een doorgaande lijn van belang.

Voor wie is dit aanbod bedoeld?

In het kader van deze subsidie gaat het om de jeugdgezondheidszorg gericht op 0 tot 4 jarigen waarbij de focus ligt op kwetsbare gezinnen.

Plafonds

Uitvoerende	Onderdeel	Bedrag
Zorggroep ONL	Jeugdgezondheidszorg 0-4	631.198
Zorggroep ONL	RijksVaccinatieProgramma	71.323